

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Nehmotné statky v podnikání

Jan Zahradník

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jan Zahradník

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Nehmotné statky v podnikání

Název anglicky

Intangible assets in business

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je na základě rozboru platné právní úpravy provést vzhodnocení institutu nehmotný statek ve formě průmyslového vlastnictví. Práce se bude věnovat otázce, jakým způsobem je v České republice zajištěna ochrana práv duševního vlastnictví a jaké prostředky používají samotní výrobci k ochraně svého zboží proti padělaní, v boji proti porušování práv duševního vlastnictví na území České republiky prostřednictvím orgánu Celní správy ČR. K tomu budou využity dosavadní analýzy z kontrolní činnosti Celní správy ČR a na základě těchto analýz bude vytvořen ucelený závěr, ze kterého bude patrné, v jakém výrobním odvětví dochází k nejčastějšímu porušování práv duševního vlastnictví na území České republiky a jednotlivých krajů a jaké jsou právní a ekonomické následky tohoto jednání.

Metodika

Práce bude obsahovat teoretickou a praktickou část.

Podklady pro teoretickou část budou čerpány ze zdrojů odborné literatury. V teoretické části práce bude problematika přiblížena z historického hlediska a vývoje bude popsáno, k čemu slouží tzv. ochranná známka či průmyslový vzor. Práce bude popisovat, jakou úlohu hraje stát v ochraně práv duševního vlastnictví, jaké prostředky používá Celní správa České republiky k potírání prodeje výrobků porušující právo duševního vlastnictví. Přiblížíme si zákony, které souvisejí s touto problematikou, případně budou použity k bližšímu seznámení některá rozhodnutí ve věci ochrany práv duševního vlastnictví ve správním řízení či rozhodnutí soudů v trestním řízení.

Praktická část práce bude zaměřena na analytickou část, která bude obsahovat data analýz z kontrolní činnosti získaných za posledních pět let v rámci odboru dohledu Celní správy ČR. Na základě těchto dat bude proveden rozbor a statistické šetření, které bude popisovat, který druh zboží nebo ochranná známka se v rámci uplynulých pěti letch stala nejčastěji předmětem tzv. padělaní na území České republiky. Dále bude rozbor zahrnovat i četnost zjištění v rámci ČR a jednotlivých krajů. Bude popsáno, zda jsou použité ochranné prvky z důvodu zabránění padělaní výrobku účinné, do jaké míry a jak důležitou roli hrají při odhalování porušování práv duševního vlastnictví. Součástí práce bude grafická úprava obsahující statistické grafy a fotodokumentaci.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

duševní vlastnictví, průmyslové vlastnictví, ochranná známka, Úřad průmyslového vlastnictví, celní správa, kontrolní činnost, padělky, ochranné prvky, správní řízení, ekonomické ztráty, likvidace zboží

Doporučené zdroje informací

- BOHÁČEK, Martin. Duševní vlastnictví a vymáhání práv k němu: jiné úhly pohledu. V Praze: Troas, 2011. ISBN 978-80-904595-4-0.
- HORÁČEK, Roman, Jiří MACEK a Eva BISKUPOVÁ. Sbíрка správních a soudních rozhodnutí ve věcech průmyslového vlastnictví. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckova edice judikatura. ISBN 978-80-7179-537-7.
- HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-655-5.
- JAKL, Ladislav. Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana. 2. vydání. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2017. ISBN isbn978-80-87956-50-2.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003
- SUCHÝ, Václav. Nehmotné statky a průmyslová práva: jejich ochrana, oceňování a komerční využití. Praha: Technologické centrum Akademie věd ČR, 2010. ISBN 978-80-7419-037-7.
- Vyhláška č. 358/2014 Sb. – Vyhláška k provedení některých ustanovení zákona o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví
- Zákon č. 207/2000 Sb. Zákon o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 441/2003 Sb. Zákon o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb.
- Zákon o Celní správě České republiky – Zákon č. 17/2012 Sb.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 ZS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Michal Reichert, DiS.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 5. 10. 2021

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 20. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Nehmotné statky v podnikání" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 11. 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu Mgr. Michalovi Reichertovi, DiS. za odborné vedení při psaní této práce a za jeho cenné rady.

Nehmotné statky v podnikání

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je přiblížit čtenáři institut nehmotných statků neboli duševního vlastnictví v podnikatelském prostředí. Nejdříve je v práci přiblížena problematika z historického hlediska. Dále je popsáno, o jaký právní rámec se problematika opírá a to, jak na základě platné právní úpravy ČR, tak v rámci právní legislativy Evropské unie. V další části práce je popsáno, jakým způsobem je v ČR zajištěna ochrana majitelům duševního vlastnictví prostřednictvím státních složek a institucí. Dále se čtenář dozví, co je to tzv. užitný vzor, ochranná známka a průmyslový vzor a k čemu slouží. Praktická část je zaměřena na kontrolní činnost Celní správy ČR, která je jednou z hlavních státních složek státu určená pro boj s prodejci a výrobci padělaného zboží. Úkolem práce je provést analýzu dat z kontrolní činnosti celní správy v rámci odboru dohledu, který má mimo jiné za úkol odhalovat padělané zboží po celém území ČR. Z kvalitativní analýzy dat bylo zjištěno, který druh zboží je nejčastěji padělaným a odhaleným zbožím v rámci celé ČR a dále, které druhy padělaného zboží jsou nejčastěji zajištěny v rámci jednotlivých krajů potažmo krajských úřadů celní správy. Pro lepší představu jsou použity grafy, tabulky a obrázky ukazující vývoj zajištěného padělaného zboží v rámci uplynulých pěti let. Dále jsou vybráni tři zástupci vlastníci zapsané ochranné známky. Je zde popsáno, jaké ochranné prvky používají na svých výrobcích, aby znesnadnili možnost výrobek padělat či byly nápomocny k identifikaci padělku. V závěru této práce jsou na základě vlastního šetření a statistického rozboru interpretována zjištěná pochybení a uvedena vhodná doporučení.

Klíčová slova: duševní vlastnictví, průmyslové vlastnictví, ochranná známka, Úřad průmyslového vlastnictví, celní správa, kontrolní činnost, padělky, ochranné prvky, správní řízení, ekonomické ztráty, likvidace zboží.

Intangible assets in business

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to introduce the institute of intangible assets or intellectual property in the business environment to the reader. First, the thesis presents the issue from a historical point of view. Furthermore, it is described, which legal framework the issue is based on, both on the basis of the current legislation of the Czech Republic and within the framework of the legal legislation of the European Union. The next part of the thesis describes how is the protection of intellectual property of the owners secured by state departments and institutions in the Czech Republic. Furthermore, the reader will learn what does a utility model, a trademark and an industrial design mean and what are they actually used for. The practical part of the thesis is focused on the control activities of the Customs Administration of the Czech Republic, which is one of the main state departments of the country designed to fight against sellers and manufactures of counterfeit goods. The task of the thesis is to analyse the control activities of the customs administration within the supervision department, which, among other things, has the task of detecting counterfeit goods throughout the territory of the Czech Republic. It was found from qualitative data analysis, which type of goods is the most frequently counterfeited and detected within the whole territory of the Czech Republic and which types of counterfeit goods are most often detected within individual regions, i.e. regional customs administration offices. For a better idea, graphs, tables and pictures showing the development of detected counterfeit goods over the past five years are used. In addition, three representatives owners of registered trademarks are selected. It is described in the thesis, what elements are used on their products to make it difficult to counterfeit the product. At the end of the thesis, the indentified errors are interpreted on the basis of their own investigation and statistical analysis and the appropriate recommendations are given.

Keywords: intellectual property, industrial property, trademark, Industrial Property Office, customs administration, control activities, counterfeits, protective elements, administrative proceedings, economic losses, liquidation of goods.

Obsah

Obsah	9
1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce.....	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Definice duševního vlastnictví.....	15
3.2 Historie duševního vlastnictví od starověku po současnost.....	16
3.2.1 Starověk	16
3.2.2 Středověk	16
3.2.3 19. století.....	17
3.2.4 Duševní vlastnictví od počátku 20. století po současnost.....	18
3.3 Autorská práva a práva průmyslového vlastnictví.....	19
3.3.1 Autorská práva a jejich ochrana.....	19
3.4 Práva průmyslového vlastnictví.....	21
3.4.1 Úřad průmyslového vlastnictví	23
3.4.2 Užitečný vzor	23
3.4.3 Ochranná známka	24
3.4.4 Průmyslový vzor	25
3.5 Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví	25
3.5.1 CS v oblasti ochrany duševního vlastnictví.....	27
4 Praktická část	30
4.1.1 Analýza dat z kontrolní činnosti celní správy.....	30
4.1.2 Počet zadrženého zboží v rámci celé ČR.....	31
4.1.3 Počet případů v rámci krajů ČR.....	31
4.1.4 Místa zadržení	33
4.1.5 Celkový počet zadržených kusů zboží na území ČR.....	34
4.1.6 Celková hodnota zadrženého zboží na území ČR	35
4.1.7 Nejčastější a nejpočetnější druh zadrženého zboží v rámci celé ČR.....	37
4.1.8 Nejčastější a nejpočetnější druh zadrženého zboží v rámci krajů ČR.....	38
4.2 Registrace u Úřadu průmyslového vlastnictví	40
4.2.1 Užitečný vzor	40
4.2.2 Průmyslový vzor	41
4.2.3 Ochranná známka	41
4.3 Ochrana předmětů duševního vlastnictví z pohledu vlastníků práv	42

4.3.1	Výrobci oblečení a obuvi	43
4.3.2	Výrobci elektroniky	45
4.3.3	Výrobci kosmetiky	47
5	Výsledky a diskuze	49
5.1	Výsledky	49
5.2	Diskuze.....	50
6	Závěr	53
7	Seznam použitých zdrojů	56
7.1	Literatura	56
7.2	Internetové zdroje	57
7.3	Legislativní zdroje.....	59

Seznam obrázků

Obrázek č. 1:	Obrazová ochranná známka Crocs.....	44
Obrázek č. 2:	Prostorová ochranná známka Crocs.....	44
Obrázek č. 3:	Průmyslový vzor Crocs Endeavor.....	45
Obrázek č. 4:	Padělky obuvi Crocs.....	46
Obrázek č. 5:	Obrazová Ochranná známka beats.....	46
Obrázek č. 6:	Průmyslový vzor Air Pods.....	47
Obrázek č. 7:	Logo MFi.....	47
Obrázek č. 8:	Sériové číslo na výrobku AirPods.....	47
Obrázek č. 9:	Obrazová ochranná známka BioOil.....	49
Obrázek č. 10:	Padělky BiOil.....	49

Seznam tabulek

Tabulka č. 1:	Vývoj počtu případů v České republice celkem.....	30
Tabulka č. 2:	Vývoj počtu případů v České republice dle krajů.....	32
Tabulka č. 3:	Vývoj počtu kusů nejčastěji zadrženého druhu zboží v rámci ČR.....	37
Tabulka č. 4:	Vývoj počtu kusů nejčastěji zadrženého druhu zboží v rámci krajů ČR.....	38, 39

Seznam grafů

Graf č. 1: Rozdělení případů dle místa zadržení.....	33
Graf č. 2: Vývoj zadržených kusů zboží celkem.....	34
Graf č. 3: Vývoj celkové hodnoty zadržených kusů zboží.....	35
Graf č. 4: Vývoj zapsaných užitečných vzorů.....	41
Graf č. 5: Vývoj zapsaných průmyslových vzorů.....	42
Graf č. 6: Vývoj zapsaných ochranných známek.....	43

Seznam použitých zkratek

WIPO –	Světová organizace duševního vlastnictví
atd. –	a tak dále
ES –	Evropské společenství
EUIPO –	Úřad Evropské unie Pro duševní vlastnictví
OECD –	Organizace Pro Evropskou Spolupráci a Rozvoj
MSP –	Malé a střední podniky
MPO –	Ministerstvo průmyslu a obchodu
EU –	Evropská unie
WHO –	Světová zdravotnická organizace
Ltd. –	limited (company)
ČR –	Česká republika
CS –	Celní správa České republiky
čl. -	článek

1 Úvod

Již od počátku věků a během dlouhé evoluce člověk vymýšlí nejrůznější vynálezy. Zlepšování života a usnadňování či naplňování životních potřeb je hlavním motivem lidské badatelské činnosti. Skoro vše, co lidé používají, bylo v dávné či bližší minulosti někým vynalezeno. Historie však ne vždy přesně uvádí původ mnoha vynálezů. Je to proto, že čím starší je objev, tím méně se zachovalo exaktních údajů o původci či autorovi. Vynálezy byly v minulosti posuzovány dost rozporuplně. Mnohokrát byli vědci spojováni s přívlastkem „šílení“. Ať je na vynálezce pohlíženo různě, nic nezmění fakt, že objevy byly a stále jsou výsledkem usilovné práce lidí se specifickými predispozicemi a jedinečnými vlastnostmi a schopnostmi. Vynálezy jsou spojeny s mnoha zkoumáním, pokusy, časem a vytrvalostí. Z tohoto důvodu je nutné, aby byli vědci a autoři dostatečně oceněni, a to v podobě duševního vlastnictví.

Na tuto problematiku reflektuje tato bakalářská práce, jejímž cílem je na základě rozboru platné právní úpravy provést vyhodnocení institutu nehmotných statků formou ochranné známky či průmyslového vlastnictví.

Práce se bude věnovat otázce, jakým způsobem je v České republice zajištěna ochrana práv duševního vlastnictví a jaké prostředky používají samotní výrobci k ochraně svého zboží proti padělání, v boji proti porušování práv duševního vlastnictví na území České republiky prostřednictvím orgánu Celní správy ČR (dále jen CS). K tomu budou využity dosavadní analýzy z kontrolní činnosti CS a na základě těchto analýz bude vytvořen ucelený závěr, ze kterého bude patrné, v jakém výrobním odvětví dochází k nejčastějšímu porušování práv duševního vlastnictví na území České republiky a jednotlivých krajů a jaké jsou právní a ekonomické následky tohoto jednání.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Podklady pro teoretickou část budou čerpány ze zdrojů odborné literatury. V teoretické části práce bude problematika přiblížena z historického hlediska a vývoje. Bude popsáno, k čemu slouží tzv. ochranná známka či průmyslový vzor. Práce bude popisovat, jakou úlohu hraje stát v ochraně práv duševního vlastnictví, jaké prostředky používá CS k potírání prodeje výrobků porušující právo duševního vlastnictví. Budou přiblíženy zákony, které souvisejí s touto problematikou, případně budou použity k bližšímu seznámení některá rozhodnutí

ve věci ochrany práv duševního vlastnictví ve správním řízení či rozhodnutí soudů v trestním řízení.

Praktická část práce staví na metodě kvalitativního výzkumu dat a dokumentů. Popisuje tedy informace a analýzy z kontrolní činnosti získané za posledních pět let v rámci odboru dohledu CS. Na základě těchto dat je proveden rozbor a statistické šetření popisující, který druh zboží nebo ochranná známka se v rámci uplynulých pěti let stala nejčastěji předmětem tzv. padělání na území České republiky. Dále rozbor zahrnuje i četnost zjištění v rámci jednotlivých krajů ČR. V práci je popsáno, zda jsou použité ochranné prvky z důvodu zabránění padělání výrobku účinné, do jaké míry a jak důležitou roli hrají při odhalování porušování práv duševního vlastnictví. Součástí práce je také grafická úprava obsahující statistické grafy a fotodokumentaci.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je na základě rozboru platné právní úpravy provést vyhodnocení institutu nehmotný statek ve formě ochranné známky, užitého vzoru či průmyslového vzoru. Práce se věnuje otázce, jakým způsobem je v České republice zajištěna ochrana práv duševního vlastnictví a jaké prostředky používají samotní výrobci k ochraně svého zboží proti padělání. Dále je popsáno, jak postupuje CS v boji proti porušování práv duševního vlastnictví na území České republiky. K tomu jsou využity dosavadní analýzy z kontrolní činnosti CS a na základě těchto analýz je vytvořen ucelený závěr, ze kterého je patrné, v jakém výrobním odvětví dochází k nejčastějšímu porušování práv duševního vlastnictví na celém území České republiky, jednotlivých krajů a jaké jsou právní a ekonomické následky tohoto jednání.

2.2 Metodika

Podklady pro teoretickou část jsou čerpány ze zdrojů odborné literatury. V teoretické části práce je problematika přiblížena z historického hlediska a vývoje, je zde popsáno, k čemu slouží tzv. ochranná známka či průmyslový vzor. Práce popisuje, jakou úlohu hraje stát v ochraně práv duševního vlastnictví, jaké prostředky používá CS k potírání prodeje výrobků porušující právo duševního vlastnictví. Jsou přiblíženy zákony, které souvisejí s touto problematikou, dále jsou použity k bližšímu seznámení některá rozhodnutí ve věci ochrany práv duševního vlastnictví ve správním řízení či rozhodnutí soudů v trestním řízení.

Praktická část práce je zaměřena na analytickou část, obsahuje data analýz z kontrolní činnosti získaných za posledních pět let v rámci odboru dohledu CS. Na základě těchto dat bude proveden rozbor a statistické šetření, které popisuje který druh zboží nebo ochranná známka se v rámci uplynulých pěti let stala nejčastěji předmětem tzv. padělání na území České republiky. Dále rozbor zahrnuje i četnost zjištění v rámci ČR a jednotlivých krajů. Je popsáno, zda jsou použité ochranné prvky z důvodu zabránění padělání výrobku účinné, do jaké míry a jak důležitou roli hrají při odhalování porušování

práv duševního vlastnictví. Součástí práce je grafická úprava obsahující statistické grafy a fotodokumentaci.

3 Teoretická východiska

V teoretické části práce je problematika duševního vlastnictví nejdříve přiblížena z historického hlediska, kde první záznamy se datují již od období starověku. Dále je popsáno, jak se s nehmotnými statky nakládá v současnosti a o jaký právní rámec se tato problematika opírá. V další části je popsáno, jakým způsobem stát zajišťuje ochranu vlastníků těchto práv a jaké složky či instituce k tomu používá. V závěru práce jsou popsány tři druhy duševního vlastnictví, jež tato práce charakterizuje.

3.1 Definice duševního vlastnictví

Nejprve je vhodné zde blíže charakterizovat samotný pojem duševního vlastnictví. Jak uvádí Dobiáš (2008, s. 9), „duševní vlastnictví je nehmotný statek, který vznikl duševní činností. Tento statek nezávisí na hmotném substrátu. Může být užíván neomezeným počtem subjektů kdykoliv a kdekoliv na celém světě bez újmy na své podstatě.“ Dále autor uvádí, že duševní vlastnictví je ve své podstatě právní a ekonomickou abstrakcí. Ta je vytvořena souborem objektivně vyjádřených nehmotných předmětů. Dle Suchého (2010, s. 12) „...nehmotná složka podnikání, zahrnuje především zkušenosti a znalosti, receptury, technické dokumentace, postupy a technologie, počítačové programy, stejně jako originální vzhled výrobků či jejich loga nebo názvy. Nehmotným majetkem firmy jsou samozřejmě i patenty na vynálezy i další dokumenty, jimiž je zabezpečena ochrana výše uvedených nehmotných statků.“ Ale jak uvádí Boháček (2002, s. 13) „Nejedná se o jakékoliv nehmotné hodnoty či cokoli jevově nehmotného (např. štěstí, láska), ale jen o ty jevy „nehmotné povahy“, které jsou na tolik významné pro lidskou společnost, že je učinila předmětem právních vztahů, že bylo třeba je právně regulovat, aby bylo možno řešit porušení zájmů jejich nositelů, smlouvy, které se jich týkají, spory ohledně nich aj.“ Zjednodušeně lze konstatovat, že pojem duševního vlastnictví v sobě zahrnuje právo autorské a práva k předmětům průmyslového vlastnictví.

3.2 Historie duševního vlastnictví od starověku po současnost

3.2.1 Starověk

Mohlo by se zdát, že autorské právo je důležité až v posledních letech, avšak není tomu tak. Autorskoprávní ochrana má dlouhou historii, jak je uvedeno níže. Již ze starověkého období jsou doloženy první projevy aspirování na práva duševního vlastnictví. Primárně se tyto snahy neformují v oblasti autorského práva, ale v oblasti průmyslového vlastnictví. Chráněná byla především tajemství, která souvisela s vynálezy (např. vynález papíru v Číně). I přesto pojem autorství neměl zpočátku hodnotu ani ochranu. Autorství bylo téměř bezcennou věcí nehodnou ochrany. Proto není možné ve starověkém Řecku či Římě najít i existenci skutečného autorského práva. „Absenci skutečného autorského práva bezpochyby způsobily typické starověké standardy, které jsou přinejmenším tři: „Kniha je věc“, „Autorství je božská inspirace“, „Kopírování textů nejen že nebylo zakázané, ale bylo jediným předpokladem pro šíření kultury“. (Lichnerová, 2011, s. 46) Ovšem jak uvádí Boháček (2002, s. 48) „Určitou možnost ochrany osobnostních práv poskytovala žaloba na ochranu cti autora“. „I přes to, že chápání práva duševního vlastnictví ve starověku nenabízelo příliš pozitivní konstelaci pro vznik autorského povědomí, objevilo se několik případů, kdy „marnivost“ autora převyšuje „čisté cíle“. Ve starověku realizace majetkového práva probíhala v zásadě zaběhnutým postupem. Autor získal distributora díla – tzv. „mecenáše“, podporovatele umění, „sponzora“, nakladatele, který mu zajišťuje nejen finanční odměnu, ale také společenské uznání a blahobyty. Typickým chováním starověkého autora je vyjádření díky prostřednictvím dedikování (věnování) díla „svému mecenáši.“ (Lichnerová, 2011, s. 47)

3.2.2 Středověk

„Období středověku naznačuje, že majetkové právo autora na dílo je uplatňováno na stejném principu jako ve starověku: formou jednorázového honoráře. Ten autor nezískává jen od mecenáše, protože do procesu rozmnožování díla vstupuje další faktor: kláštery a univerzity“. „Z pohledu autorského práva středověcí autoři vnášejí do této oblasti další inovace související s aspirováním na právo na nedotknutelnost díla před neoprávněnými zásahy. Souvisí to i s procesem výroby knihy – rukopisu, který se zpočátku v kláštrech přepisuje, kopíruje, komentuje, kompiluje a překládá bez uvádění autorských údajů. Až ve

12. století se objevují první náznaky budování permanentnějšího autorského povědomí. Bylo tomu tak především při vzniku komentovaných děl antických autorů či děl s křesťanskou tematikou, kdy se etabluje povědomí komentátora pro jeho roli jako „autora vznikajících výkladů.“ (Lichnerová, 2011, s. 52)

Prvním zákonem, který upravoval pojetí ochrany vynálezů, byl tzv. Benátský zákon. Tento zákon je nejstarším známým zákonem, který obsahoval mnohé zásady z moderního práva na ochranu duševního vlastnictví. Byl přijat v roce 1474 a obsahoval přesně daná kritéria definice vynálezu. Musel mít přesně určeného původce (tedy držitele patentu), být nový (stačilo na území Benátské republiky) a přitom netriviální. Muselo být předem definované jeho praktické využití. Pokud byly body naplněny, měl vynálezce nárok na nejméně desetileté exkluzivní užívání svého zařízení, přičemž Senát republiky benátské mohl jeho monopol prodloužit na dobu i dvakrát delší. Svým všeobecným zaměřením byl zákon zároveň unikátním právním nástrojem regulující pirátství v oblasti vynálezů, proto na rozdíl od vydavatelských a autorských privilegií, má všeobecnou platnost. V následných letech byly zdrojem nových vynálezů ve velké míře univerzity. Na našem území to byla např. Univerzita Karlova. To se umocnilo ještě více v 17. století, kdy došlo k velkému rozkvětu přírodních věd. Univerzity se v této době staly kolébkou výzkumů.

Z pohledu ochrany autorských děl je zde vhodné zmínit zákon o ochraně autorských děl, který vznikl v Anglii v roce 1710, nazývaný „*Statute of Anne*“ („zákon královny Anny“). Podmínkou ochrany byla registrace díla (tento princip zákon měl kořeny ve starším systému, jehož původním účelem byla cenzura).

Od počátku 18. století vznikaly technické univerzity s výzkumnými centry. Výzkumy byly realizovány ve všech možných oborech, jako je např. průmysl, strojírenství, doprava, stavby a jiné. Na našem území mělo velmi dobrou pověst České vysoké učení technické.

3.2.3 19. století

Pro další rozvoj v oblasti ochrany vynálezů byl důležitý rozvoj zahraničního obchodu. V 19. století byly v platnosti různé tuzemské zákony, avšak absentovala jednotná mezinárodní pravidla, která by chránila pohyb výrobků či vynálezů mezi různými zeměmi. Tento nedostatek dal vzniknout v 19. století tzv. Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví. I když tato úmluva je v platnosti již přes sto let a byla několikrát

revidována, je stále v platnosti. Hlavní výhodou této úmluvy je jednotné požívání všech výhod poskytovaných z hlediska ochrany práv duševního vlastnictví kterékoliv začleněné země, které ukládají předpisy příslušníkům vlastního státu. Členské země budou tedy požívat stejné právní ochrany a výhody společně, kdy každý jedinec, podnik, organizace, který podá k úřadu určenému pro ochranu průmyslového vlastnictví přihlášku, může toto prioritní právo užívat i v jiných členských zemích. Ovšem jen za předpokladu, že budou splněny stanovené lhůty a podá řádnou národní přihlášku podle národního zákonodárství každé unijní země.

Další touto mezinárodní smlouvou byla tzv. Bernská úmluva z roku 1886. Zaměřila se na ochranu děl literárních a uměleckých a spolu s ní byla vytvořena Unie na ochranu děl literárních a uměleckých tzv. „Bernská Unie“.

3.2.4 Duševní vlastnictví od počátku 20. století po současnost

Prvním unifikovaným zákonem chránící autorská práva na území samostatného Československa byl zákon č. 218/1926 Sb., zákon o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském). Tento zákon měl dualistickou koncepci ochrany. Již v té době zákon umožňoval umělecká díla registrovat. Zákon následně nahradil zákon č. 115/1953 Sb., zákon o právu autorském (autorský zákon). Zde nebyla autorova tvorba chápána za materiální věc, ale za dílo, které zachytí lidské smysly. Byla zde také řešena autorská práva z pohledu organizací, převod autorských děl atd. O několik let později, tedy v roce 1965, vstoupil v platnost nový zákon č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon). Nově zde byly upraveny práva umělců (hudba, tanec a jiné). Další legislativní pramen v této oblasti byl vydán až v roce 2000. Jednalo se o zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen autorský zákon). I když i tento zákon prošel mnoha novelami, stále je v České republice platný.

V průběhu let získává prosazování ochrany duševního vlastnictví stále více na významu. Česká republika přistoupila k tzv. Dohodě TRIPS o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Tato Dohoda nabyla v České republice účinnosti 1. 1. 1995. V Dohodě jsou promítnuty základní principy činnosti Světové obchodní organizace, a to národní zacházení, doložka nejvyšších výhod a nediskriminace. Princip národního zacházení zaručuje stejné zákonné posuzování, zacházení a přístupy jak k domácím

subjektům, tak k subjektům pocházejícím z členských zemí WTO. Dohoda TRIPS stanoví minimální standard ochrany práv k duševnímu vlastnictví, kterého jsou povinny dosáhnout všechny členské země (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010). Každý rok jsou vydávány ze strany Ministerstva vnitra cíle, jak bojovat proti kriminálním krokům v této oblasti. Jsou vydávány různé koncepce i statistiky atd. Mimo to byla také vytvořena dle MPO: „Meziresortní komise pro potírání nelegálního jednání proti právům k duševnímu vlastnictví.“ (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009)

3.3 Autorská práva a práva průmyslového vlastnictví

3.3.1 Autorská práva a jejich ochrana

„Předmětem práva autorského je dle § 2 odst. 1 autorského zákona dílo literární, jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Subjektem autorského práva je vždy autor – fyzická osoba, která dílo vytvořila, načež autorem díla souborného je taktéž fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala; tím nejsou dotčena práva autorů děl do souboru zařazených“ (autorský zákon, 2000). Autor je nositelem všech osobnostních a majetkových práv k vytvořenému autorskému dílu. Ochrana autora jako tvůrce díla a původního nositele je prvořadým a základním účelem autorského zákona. Jak uvádí Knappová, Švestka a kol. (2002, s. 204) „Autor je fyzická osoba, která vlastní tvůrčí činností vytvořila dílo naplňující pojmové znaky uvedené v § 2 odst. 1, příp. v § 2 odst. 2 autorského zákona: pouze fyzická osoba je nadána schopností takový výsledek činnosti vytvořit. Osoba právnická tuto schopnost postrádá: proto může být pouze odvozeným subjektem práva autorského.“ Tyto subjekty odvozují svá práva od původních subjektů (autorů, spoluautorů) ze smlouvy, ze zákona, nebo na základě soudního rozhodnutí s konstitutivními účinky. Z hlediska vzniku a rozsahu nabytých autorských práv je možné subjekty autorského práva rozdělit do dvou

skupin, a to na subjekty původní a odvozené. To znamená, že odvozené autorské právo jim nevzniká na základě jejich vlastní tvůrčí duševní činnosti. Nikdy však nejsou a ani nemohou být nositeli celého obsahu původního autorského práva, které náleží jen autorovi čili fyzické osobě. Do druhé skupiny subjektů můžeme ještě zahrnout zejména dědice, vydavatele dříve nezveřejněného díla, organizace kolektivní správy práv a umělecké fondy.

Autorské právo je možné chápat z pohledu objektivního či subjektivního. „V objektivním slova smyslu se jím rozumí soubor právních norem, který upravuje vztahy vznikající při vytváření a společenském uplatnění autorských děl. V subjektivním smyslu se jím pak rozumí daná konkrétní práva (oprávnění), jež náleží autorovi k dílu, které svou duševní tvůrčí činností vytvořil.“ (Knappová, Švestka a kol. 2002, s. 180)

Autorské právo lze také rozdělit na práva výlučná a osobnostní a výlučná práva majetková. Výlučná práva osobnostní představují práva autora rozhodovat o zveřejnění svého díla, osobovat si autorství, jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při dalším užití jeho díla, svolení ke změně či zásahu do svého díla. Hlavním účelem výlučného práva osobnostního je poskytnutí ochrany nemajetkovým zájmům autora.

Druhým typem jsou výlučná práva majetková. Ty autorovi dávají právo dílo užít v původní nebo jinak zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva; jiná osoba může dílo užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených tímto zákonem. Dále právem dílo užít je zejména právo na rozmnožování díla, rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování, sdělování díla veřejnosti, provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla, vysílání díla živě nebo ze záznamu, vysílání díla rozhlasem či televizí, přenos rozhlasového či televizního vysílání díla, provozování rozhlasového či televizního vysílání díla. Obecně lze říci, že slouží k realizaci ekonomických aspektů duševního vlastnictví. V neposlední řadě je rozdíl mezi osobnostním a majetkovým právem ten, že předmětem dědictví jsou práva majetková, osobnostní práva předmětem dědictví nejsou. Dle § 11 odst. 4 autorského zákona jsou osobnostní práva nepřevoditelná a smrtí autora zanikají a dle § 11 odst. 5 autorského zákona si po smrti autora nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu. Dílo smí být užito jen způsobem nesnižujícím hodnotu díla. Je-li to obvyklé a nejde-li o dílo anonymní, musí být při jeho užití uveden autor. Ochrany se může domáhat i po zániku majetkových práv osoba autorovi blízká, právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce.

Jelikož je Česká republika součástí Evropské unie, je autorské právo vázáno na evropské právo. Konkrétně je problematika duševního vlastnictví řešena již v ústavním zákoně č. 2/1993 Sb., Listině základních práv a svobod. Zde je v čl. 34 zaručena ochrana autorských práv. Poté se zde také uplatňuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Nejdůležitější právní pramen je poté autorský zákon, který zde již byl definován. Autorský zákon vychází z mezinárodních dohod a úmluv. Je založen na principu teritoriality. Tento zákon přesně uvádí předmět autorského díla. Kromě děl literárních a podobných se řadí dle zákona do dané oblasti i programy počítačové, souborné databáze. Autorům poté dává výlučné možnosti rozhodovat o některých aspektech využívání jejich děl. Jirovský dále uvádí (2007, s. 96) „zákon se přitom zaměřuje jen na jedinečné výsledky autorských činností. Jinými slovy autorské právo ochraňuje jen konkrétní myšlenky, díla a jiné vnímané podoby.“

Dále v České republice vychází autorské právo z Bernské úmluvy, která byla následně mnohokrát revidována, Všeobecné úmluvy o právu autorském, Mezinárodní úmluvy o ochraně výkonných umělců, Dohody o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví, Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o autorském právu, směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů, 92/100/EHS o právu na pronájem a půjčování, 93/83/EHS o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského, 93/98/EHS o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv příbuzných atd.

Jak uvádí Jirovský (2007, s. 94) „(...)je nutné v této oblasti jmenovat i trestní zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Konkrétně tedy § 270 trestního zákona, který definuje porušení autorských práv, poskytuje autorům chráněných děl ochranu.“

Klíčovou institucí v ČR, která se zabývá ochranou autorských děl, je Ministerstvo kultury a jím delegovaní kolektivní správci (Ochranný svaz autorský OSA, Divadelní a literární agentura DILIA aj.) mají v gesci ochranu autorských děl a dalších předmětů spadajících do působnosti autorského zákona. Tyto organizace se starají o ochranu práv autorů a dalších oprávněných subjektů.

3.4 Práva průmyslového vlastnictví

Průmyslová práva jsou výlučná práva, tedy práva absolutní povahy. Tato práva náleží jejich vlastníkov. „Pojem průmyslové vlastnictví se v novodobé historii objevuje

v Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1883 (dále též jen Pařížská úmluva). Na základě této úmluvy vznikla tzv. Pařížská unie (Unie na ochranu průmyslového vlastnictví), jejímiž členy je více než 100 států. Pojem průmyslové vlastnictví je užším pojmem pojmu duševní vlastnictví. Jak uvádí Suchý (2010, s. 13) „(...) předměty spadající pod průmyslově právní ochranu jsou technická řešení (patenty, užité vzory, topografie polovodičových výrobků), předměty průmyslového designu (průmyslové vzory) a ochranná obchodní označení (např. ochranné známky, označení původu, zeměpisná označení, firemní jména apod.). Do této kategorie spadají i obchodní tajemství a know-how. (výrobní a obchodní zkušenosti, ať již v psané nebo nepsané podobě apod.)“

Důležitost této problematiky získává na významu především v současné době, kdy se zesilují konkurenční tlaky, zejména díky výrobcům z Dálného východu. Mnoho firem, převážně z vyspělých zemí světa, hledá cesty, jak zajistit výhodné a stabilní postavení na trhu. Dle Suchého (2010, s. 11-26) „Ochrana, rozvoj a komercializace nehmotných statků je jednou z cest, jak toho dosáhnout. Firmy tak mohou investovat do vlastních výzkumů, vývoje technického zaměření. Jednou z možností je své výrobky, případně služby označit nějakým obchodním označením, které se po splnění předepsaných podmínek může stát ochrannou známkou. Díky tomu se vytvoří orientační vazba zákazníka k výrobku.“

Dnes používání výrobku s určitou známkou pro zákazníka mimo jiné znamená i vymezení sebe sama a vyjádření identity uživatele výrobku vůči okolní společnosti. Pro některé firmy se tak ochranná známka stává jejich nejcennějším statkem, jehož hodnota někdy značně převyšuje i celkovou hodnotu movitého majetku firmy.“ Další možností je výrobky upravit tak, aby měly nějaký specifický design, nebo určité specifické vlastnosti, aby mohly být zapsány do rejstříku užitečných vzorů u Úřadu průmyslového vlastnictví. V poslední řadě je nutné zmínit tzv. management duševního vlastnictví. Jedná se o neustálý koloběh činností. V první řadě si společnosti vytváří průzkum trhu a hledají další možnosti rozvoje. Poté přichází na řadu určité formy komercializace duševního vlastnictví. Jak uvádí Dobiáš (2004, s. 18-19) „1. Zakázkový výzkum s využitím unikátního know-how, 2. Spolupráce na výzkumných programech, 3. Přímý prodej výzkumného poznatku nebo práva k užívání, 4. Licensování“. Posledním krokem je poté rozvoj duševního vlastnictví, plánování a podpora inovací a motivace zaměstnanců. Ochrana nehmotných statků je velmi důležitá, jelikož dle Suchého (2010, s. 20) „...jsou nové výrobky na trhu ohroženy nekalou konkurencí, imitátory, piráty a průmyslovou

špionáží.“ Přitom je to neustále složitější, díky probíhající globalizaci, rozvoji informačních a telekomunikačních technologií, jejich lavinovému rozšiřování a využívání.

3.4.1 Úřad průmyslového vlastnictví

Úřad průmyslového vlastnictví zajišťuje rozhodování o poskytování ochrany na vynálezy, průmyslové vzory, užitné vzory, topografie polovodičových výrobků, ochranné známky a označení původu výrobků. Úřad rovněž vykonává činnosti podle předpisů o patentových zástupcích a vede ústřední fond patentové literatury. Úřad průmyslového vlastnictví tedy sám přímo nezajišťuje právní ochranu předmětů průmyslového vlastnictví, ale o této ochraně rozhoduje na základě podaných návrhů či žádostí. Je tedy klíčovou institucí na základě jehož rozhodnutí získá subjekt právní ochranu pro své nehmotné statky.

System ochrany práv k předmětům průmyslového vlastnictví spočívá v tom, že ke vzniku těchto práv je třeba výroku (rozhodnutí) státního orgánu, kterým je právě Úřad průmyslového vlastnictví. Práva k předmětům průmyslového vlastnictví se zapisují do rejstříků vedených Úřadem, které jsou veřejně přístupné, a zveřejňují se ve Věstníku Úřadu.

3.4.2 Užitný vzor

„Užitným vzorem jsou chráněna nová, průmyslově využitelná technická řešení, která přesahují rámec pouhé odborné dovednosti. Z možnosti ochrany užitným vzorem jsou však vyloučeny všechny způsoby výroby nebo pracovní činnosti a biologické reproduktivní materiály. Užitný vzor je tedy možné definovat jako novodobé řešení technického charakteru. Užitné vzory se užívají především v průmyslu. Užitné vzory spadají do řízení o užitném vzoru. Užitný vzor je nutné registrovat u Úřadu průmyslového vlastnictví. Zápis se realizuje bez průzkumu úplného, tedy může vzor již existovat. Náklady na registraci nejsou vysoké. Ochrana se vydává na 4 roky. Tuto dobu je možné dvakrát prodloužit. Maximální doba platnosti užitného vzoru, při placení poplatků za prodloužení platnosti zápisu, je oproti platnosti patentu poloviční, tj. 10 let.“ (Úřad průmyslového vlastnictví, 2022) Po vypršení této doby ochrana zanikne, zanikne však také tehdy, pokud se majitel daného užitného vzoru vzdá. Jak je upraveno zákonem č. 478/1992, § 12 odst. 1 Sb., o užitných vzorech, bez souhlasu majitele užitného vzoru nikdo nesmí technické řešení

chráněné užitným vzorem při své hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit.

3.4.3 Ochranná známka

Ochranná známka je dle dat z Výroční zprávy Úřadu průmyslového vlastnictví ČR z roku 2021 jednou z nejčastěji užívaných ochran určitého nehmotného statku v ČR. Konkrétní definici ochranné známky uvádí zákon č. 441/2003 Sb., zákon o ochranných známkách. „Jedná se o jakékoliv označení, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal či zvuky, pomocí ní je možné výrobky nebo služby odlišit pokud je toto označení způsobilé:

- a) odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby a
- b) být vyjádřeno v rejstříku ochranných známek způsobem, který příslušným orgánům a veřejnosti umožňuje jasně a přesně určit předměty ochrany poskytnuté vlastníkovvi ochranné známky.“

Druhy ochranných známek a jejich akceptovatelné formáty:

- „Slovní ochranná známka – příloha se nepřikládá – slovní ochranná známka se vyjádří textem (povolené jsou pouze latinské alfanumerické znaky bez diakritiky (a-Z), arabské číslice (0-9), římské číslice a tyto znaky Ë ö ä ü ° ! @ # % & * () ? . , ; : + - / _ = § ě š č ř ž ý á í é ú ť ď ň ó \$ ')
- Obrazová ochranná známka – 1 obrázek ve formátu jpeg/gif
- Prostorová ochranná známka – 1 nebo více obrázků ve formátu jpeg/gif
- Poziční ochranná známka - 1 nebo více obrázků ve formátu jpeg/gif
- Se vzorem - 1 nebo více obrázků ve formátu jpeg/gif
- Barevná - 1 obrázek ve formátu jpeg/gif
- Zvuková - 1 nebo více obrázků ve formátu jpeg (notový zápis), nebo jeden soubor ve formátu mp3
- Multimediální - 1 soubor ve formátu mp4
- Hologramová - 1 nebo více obrázků ve formátu jpeg, nebo jeden soubor ve formátu mp4
- Pohybová - 1 nebo více obrázků ve formátu jpeg, nebo jeden soubor ve formátu mp4

- Jiná - 1 soubor ve formátu jpeg/gif/mp3/mp4“ (Úřad průmyslového vlastnictví, 2022)

3.4.4 Průmyslový vzor

Práva k průmyslovým vzorům jsou dalším druhem práva duševního vlastnictví. Jak vyplývá z textu níže, nejedná se o nějaké nové technické řešení výrobku, ale spíše o jeho vzhled. Širší teritoriální ochranu než národní průmyslový vzor, poskytuje průmyslový vzor Společenství. Zápisem do rejstříku, který vede EUIPO, získá jeho vlastník ochranu pro celé území EU.

„Ochrana průmyslového vzoru zápisem do rejstříku je určena pro řešení designérská. Průmyslovým vzorem se rozumí vzhled výrobku, spočívající zejména ve znacích linií, obrysech, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobením. Jde o vizuálně vnímatelnou vlastnost výrobku, nikoliv např. o jeho technickou nebo konstrukční podstatu. Výrobkem je průmyslově nebo řemeslně vyrobený prostorový nebo plošný předmět.“

„Průmyslový vzor je možné chránit, pouze pokud splňuje podmínky, které stanovuje zákon č. 207/2000 Sb., zákon o ochraně průmyslových vzorů. Základními podmínkami je novost a individuální povahy průmyslového vzoru. Nový je, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor. Průmyslové vzory se považují za shodné, jestliže se liší pouze nepodstatně. Průmyslový vzor má individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolává u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u něj vyvolává průmyslový vzor zpřístupněný přede dnem podání přihlášky. Ochrana zapsaného průmyslového vzoru je platná 5 let ode dne podání přihlášky. Vlastník průmyslového vzoru může dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let.“ (Úřad průmyslového vlastnictví, 2022)

3.5 Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví

S právem duševního vlastnictví souvisí i vymáhání těchto práv. S tím souvisí i rozlišování orgánů veřejné moci, které tuto ochranu poskytují. Ochranu a vymáhání práv realizují různé instituce a orgány na základě moci výkonné.

V první řadě se jedná o orgány na úrovni správní. Jsou to např. ozbrojené složky bezpečnostních sborů, CS, Policie České republiky dále Úřad průmyslového vlastnictví, Ministerstvo kultury, Česká obchodní inspekce, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, soudy, státní zastupitelství, Komora patentových zástupců, Česká advokátní komora a jednotlivé profesní komory. Popsané instituce poskytují ochranu práv na základě mnoha zákonů. Zde je možné např. zmínit zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, zákon č. 255/2012 Sb., zákon o kontrole (kontrolní řád), zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, zákon č. 355/2014 Sb., zákon o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví, zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a zákona č. 478/1992 Sb., zákon o užitných vzorech a jiných zákonů, které již byly citovány výše.

Jinými slovy je tedy možné chránit duševní vlastnictví na základě více zákonů v jeden okamžik. Není zde tak vyloučeno souběžné uplatnění více zákonů např. i se správněprávním postihem. Prostředkem k domáhání práva je žaloba soukromoprávní. Návrh podává oprávněná osoba, není možný návrh z povinnosti úřední. Oprávněná osoba se může domáhat zákazu nebo uplatnit nárok na zákaz rušení práva, na zdržení aktivit atd. V některých případech také existuje právo oprávněné osoby na zničení výrobků, odstranění následků a jiné. Poté musí osoba či společnost výrobek stáhnout, odstranit či zničit. Oprávněná osoba má také nárok na informace, a to pokud došlo k přímému nebo nepřímému hospodářskému nebo obchodnímu prospěchu u jiné osoby. Dále má oprávněná osoba nárok na morální zadostiučinění, nárok na náhradu skutečné škody a ušlého zisku, nárok na vydání bezdůvodného obohacení, nárok na zveřejnění rozhodnutí. Mimo to lze uplatňovat ve spojitosti s porušením práv k duševnímu vlastnictví i trestní právo. Toto právo je možné aplikovat jen subsidiárně za pomoci zásady "ultima ratio". Jinými slovy nesmí tyto prostředky trestního práva nahrazovat prostředky soukromoprávní nebo správněprávní. To je možné vyvodit např. z nálezu Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 69/06. ze dne 12. 10. 2006. Zde ústavní soud uvedl, že ve spojitosti s duševním vlastnictvím chápe trestní právo jako právo "ultima ratio". Je to právo, jehož prostředky mají a musejí být užívány tehdy a jen tehdy, pokud užití jiných prostředků právního řádu nepřichází v úvahu nebo je zjevně neúčelné. Odpovědnost trestněprávní je možné dovozovat u fyzických osob na základě zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku a

právnických osob dle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Právnícká osoba musí pro dovozování odpovědnosti trestně právní spáchat trestný čin úmyslně. Pokud tedy trestní zákon nestanoví, že je dostačující zavinění z nedbalosti. V případě, že soud shledá pachatele vinným, dojde k uložení trestu či ochranného opatření. Samozřejmě však platí, že se nemusí pokaždé jednat o trestný čin. Musí jít o jednání, které naplní určitý stupeň nebezpečnosti pro společnost. I přes relativně dlouhý vývoj ochrany duševního vlastnictví v České republice je možné uvést, že v současné době je tato problematika upravena obdobně, jako v jiných vyspělých zemích světa. Odpovídá požadavkům a pravidlům volného tržního hospodářství a je harmonizována s evropským právem. Ovšem i přes prokazatelně dobré výsledky v ochraně práv k duševnímu vlastnictví, přetrvává trend pirátství a padělatelství v poměrně vysoké míře a je stálým a přetrvávajícím ekonomickým i právním problémem. Tržní prostředí v České republice je otevřené, o což se mohou opřít domácí i zahraniční investoři. Je součástí evropského trhu, ovšem z tohoto pohledu je Česká republika poměrně malou ekonomikou a její každoroční statistická čísla, která se týkají zadržitého zboží, odpovídají její pozici v rámci Evropské unie.

3.5.1 CS v oblasti ochrany duševního vlastnictví

CS je jedním z činitelů v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví. Statistická data a výsledky z kontrolní činnosti CS jsou užity v praktické části této práce.

CS v boji proti padělání využívá komunitární právo. Konkrétně se jedná o nařízení Rady (ES) č. 608/2013 a č. 1352/2013. Poté svou činnost realizuje na základě zákona č. 355/2014 Sb., zákon o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví a také na základě zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky. Činnosti a zásahy CS je možné rozdělit do několika okruhů, jak je uvedeno dále.

V první řadě se jedná o přijímání opatření, která vedou k zabránění porušování práv v oblasti duševního vlastnictví. Činí tak dle unijního práva a národního práva. Z pohledu unijního práva smí realizovat celní dohled nad zbožím při vývozu, dovozu i tranzitu do třetích zemí. Z pohledu národního práva CS sleduje a hodnotí vnitrostátní trh. Veškerá opatření, která CS v této oblasti činí, je možné rozdělit na opatření nápravná a předběžná. Tato opatření je vhodné zde blíže představit. Opatření předběžného charakteru jsou taková

opatření, která činí tento orgán při zadržení podezřelých výrobků. Ty jsou využity následně ve správním řízení jako důkazy. Naopak opatření nápravná jsou realizována CS k těm výrobkům, u kterých je pravomocně určeno, že jsou to padělky a napodobeniny. S tímto uvedeným poté souvisí nápravná opatření. Jedná se o pokuty, propadnutí výrobků, jejich zničení. V některých případech je také možné výrobky použít pro humanitární účely. Z uvedeného je tedy možné vyvodit, že předběžná opatření je možné činit jen v případě podezření na porušení práv v oblasti duševního vlastnictví a nápravná rozhodnutí poté co již bylo rozhodnuto, že právo bylo porušeno. Mimo to je možné činit opatření i u výrobků, které spadají pod dohled CS. U nich musí být také navrženo jejich propuštění mezi jiné výrobky v rámci volného pohybu, vývozu či dovozu a porušení práv je identifikováno následně v rámci běžných kontrol. Při identifikaci podezřelého výrobku musí následně příslušníci CS ohodnotit míru shodnosti s originálními výrobky. Dále musí příslušníci CS zjistit, zda originální výrobky jsou zapsány v rejstříku, který je veden u Úřadu průmyslového vlastnictví. V případě, že výrobky jsou zapsány v rejstříku na úrovni České republiky, Evropské unie a je zde důvodné podezření, že se jedná o výrobky, které porušují práva ochrany, jelikož jsou shodné s výrobky zapsanými v rejstříku dle „Niceského třídění“, přijme celní úřad příslušná opatření.

Pokud práva v rejstříku zapsána nejsou, musí žadatel, který žádá CS o opatření, prokázat míru porušení jeho práv. V tomto případě návrh na přijetí opatření může přijímat Celní ředitelství v Hradci Králové. Tento institut umožňuje držiteli práva iniciovat přijetí opatření na zboží podezřelé z porušování práv duševního vlastnictví. Žádost je poté možné podat s účinky pro Českou republiku nebo s účinností pro celou Evropskou unii, pokud se však dotčené právo registrovalo u příslušného úřadu (ochranná známka podle práva Společenství, průmyslový vzor Společenství, dodatkové ochranné osvědčení, označení).

Taktéž je nutné uvést, že CS ve velké míře spolupracuje s právními zástupci ochranných známek. Pokud celníci zadrží zboží, o kterém mají pochybnost, zda se jedná o originál či padělek, kontaktují právního zástupce dané značky, a čekají na potvrzení, zda se skutečně jedná o padělek či ne. CS i Česká obchodní inspekce má 10 dnů na zadržení výrobku, během nichž musí potvrdit, zda se jedná o originál. Zároveň musí získat i souhlas od majitele ochranné známky. Na základě tohoto rozhodnutí zahájí s osobou, u které bylo zboží zajištěno, správní řízení či v případě, kdy se jedná o zadržené zboží značné hodnoty, trestní řízení.

V případě, že CS zajistí padělky, může tyto padělky zničit. Tento institut vychází z nařízení Rady (ES) č. 608/2013. I když dojde ke zničení věci, není to důvod k neudělení pokuty za porušení veřejného práva, jak je možné vyvodit z rozhodnutí Soudního dvoru Evropské unie ve věci C-93/08 („Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu), Schenker SIA proti Valsts ieņēmumu dienests, ve věci C-93/08, jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments.“ (Lotyšsko, ze dne 14. února 2008))

Padělky je také dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku či dle zákona č. 355/2014 Sb., zákon o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví, možné bezúplatně převést k humanitárním účelům, avšak jen u takových, u kterých bylo pravomocně rozhodnuto o propadnutí nebo zabrání. Dále se může jednat jen o zboží, u kterého existuje souhlas majitele práva a také to, že ochranné známky budou na náklady pachatele správního deliktu odstraněny. Poslední podmínkou je to, že se nesmí jednat o zdraví škodlivé zboží.

Na závěr je možné uvést, že celníci při ochraně vnitřního trhu ve velké míře spolupracují s Policií České republiky a Českou obchodní inspekcí. Společné aktivity jsou realizovány s cílem odhalit nabídky a prodeje padělaných výrobků a potírat tak tyto nelegální aktivity.

4 Praktická část

Praktická část práce se zaměřuje na analýzu kontrolní činnosti CS odboru dohledu, jehož kompetencí je kromě jiných i kontrola subjektů na vnitrostátním trhu, zda neporušují některá práva v oblasti duševního vlastnictví. CS zde byla zvolena, jelikož je to jeden z orgánů činných při ochraně práv a potírání nezákonného jednání v oblasti duševního vlastnictví. V této části práce je proveden statistický rozbor získaných dat v rámci uplynulých pěti let. Další část poté popisuje ochranné prvky, které užívají jednotliví výrobci či společnosti při výrobě, s cílem znesnadnit padělání výrobků. Na závěr je hodnoceno, do jaké míry je zvolená ochrana výrobců úspěšná. V úvodu této praktické části práce je vhodné ještě popsat termín padělek, který je zde hojně užíván. Jedná se o takové zboží, které je shodné se zbožím disponující ochranou na základě zápisu v rejstříku u Úřadu průmyslového vlastnictví. Jedná se tedy o druh zboží, které nemůže být v klíčových znacích odlišeno od zboží požívajícího tuto ochranu. V tomto případě tak dochází k porušení práva vlastníků těchto práv.

4.1.1 Analýza dat z kontrolní činnosti celní správy

Na úvod této kapitoly je nutné uvést, že obchodování s padělaným zbožím a další formy porušování práv k duševnímu vlastnictví, představují v dnešní společnosti vážné bezpečnostní a ekonomické riziko. Samotným výrobcům takové jednání způsobuje značnou škodu, stejně tak odvozeným subjektům nebo majitelům autorských práv respektující zákony. Důležitým rizikovým faktorem je samozřejmě také klamání spotřebitele.

Mohlo by se zdát, že Česká republika nevykazuje takové množství padělků, jako je tomu v některých jiných státech, protože se jedná o stát vnitrozemský. Na jednu stranu je možné s tímto tvrzením souhlasit. Je možné uvést, že Česká republika není napojena na žádnou přímou dopravní síť, jelikož nemá přístup k moři. Z tohoto důvodu je zajištěno větší množství padělků v Itálii, Německu či ve Francii. I přesto je v České republice ročně příslušníky CS zadrženo velké množství padělků, což poukazuje na značné ztráty, které vznikají vlastníkům práv duševního vlastnictví v souvislosti s porušováním těchto práv.

4.1.2 Počet zadrženého zboží v rámci celé ČR

V následující tabulce č. 1, je uveden vývoj počtu zadrženého zboží porušující práva duševního vlastnictví, které řešil odbor dohledu CS z pohledu zajištěných padělků, a to v posledních pěti letech na celém území České republiky. I když by se mohlo zdát, že postupem času bude docházet k poklesu realizovaných případů, opak je pravdou. V rámci sledovaných pěti let došlo k více než dvojnásobnému růstu. Celkový počet případů vzrostl z 2 371 v roce 2017 na 5 514 v roce 2021. Tento růst byl patrný kromě roku 2020 ve všech letech. Důvodem poklesu v uvedeném roce 2020 je však především pandemie nemoci COVID-19. Díky níž byly zavřené obchody, tržnice a z velké části omezena doprava ve vnitrozemí stejně tak přeprava zboží ze zahraničí. Díky této situaci tak došlo k omezenému výskytu a zajištění padělků. Dalším důvodem je, že příslušníci CS na jaře roku 2020 pomáhali na hranicích policistům kontrolovat pohyb na hranicích okresních měst s cílem minimalizovat šíření onemocnění COVID-19. Příslušníci CS se tak nemohli v dostatečné míře věnovat kontrolám obchodů, tržnic a v nákladní dopravě. V roce 2021, kdy pandemie nemoci již mírně opadla, došlo opět k růstu případů, meziročně se jednalo o nárůst v relativní výši 20 %.

Tabulka č. 1: Vývoj počtu případů v České republice celkem

Roky	2017	2018	2019	2020	2021
Počty případů	2 371	3 087	4 614	4 399	5 514

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik CS

Pokud tedy shrneme celkově výsledky za sledované období, je možno říci, že CS má každým rokem lepší výsledky v odhalování padělaného zboží. To je dáno např. i tím, že postupem času, získala CS větší pravomoci, díky kterým může provádět kontrolní činnost ve větším rozsahu, než tomu bylo dříve. Díky tomu mají prodejci mnohem větší problémy padělané zboží ukrýt. Právě pomocí systematických kontrol a používání podpůrných technických prostředků především na tržnicích dochází ke snížení skladování, nabídky a prodeje výrobků porušující práva duševního vlastnictví.

4.1.3 Počet případů v rámci krajů ČR

Analýzou dat z kontrolní činnosti je zřejmé, že s největším množstvím pirátského a padělaného zboží prodávaného na tržnicích a kamenných obchodech, se lze setkat

v příhraničních oblastech, poté v hlavním městě Praze. Zvýšený dozor a četnější formy kontrolní činnosti jsou tak směřovány zejména v Ústeckém, Karlovarském, Plzeňském nebo Jihočeském kraji, tedy v příhraničních oblastech s Rakouskem a Německem. Jak tedy konkrétně uvádí následující tabulka č. 2, která rozděluje počty zadrženého zboží dle krajů, v roce 2021 zastávala Praha negativní dominantní postavení. V tomto roce bylo v Praze zajištěno 1 465 případů. Z celkového počtu se tak jedná o cca ¼ případů. Zde je vhodné podotknout, že za tímto neutěšeným prvenstvím stojí zejména pražská tržnice „SAPA“, která se stala pomyslným centrem padělaného zboží. Na druhém místě s nejvyšším počtem zadrženého zboží se umístil Jihočeský kraj. Zde je patrný dynamický vzestupný vývoj, ve všech sledovaných letech. V roce 2021 zde byla realizována další cca ¼ případů. V tomto kraji bylo nejvíce případů realizováno na tržnicích v katastru obcí Strážný, Studánky a Vyšší Brod. V posledních dvou letech výrazně roste také množství případů v Ústeckém kraji. Zde např. v roce 2021 dle Celní správy Ústeckého kraje, byli v příhraničních obcích Vejprty, Cínovec a Chomutov příslušníci CS velmi úspěšní. V obci Vejprty celníci zkontrolovali dvě kamenné provozovny, ve kterých bylo nabízeno k prodeji různé zboží, vykazující znaky padělků. Jednalo se o 378 kusů oblečení, obuvi, batohů, kabelek a hraček renomovaných výrobců a 15 kusů herbicidního přípravku k hubení plevelů. Hodnota zajištěného zboží, vyjádřená v cenách originálních výrobků, vyšplhala na 1 686 150 korun. V obci Cínovec hlídka celníků zaměřila pozornost na místní obchodní centrum, kde odhalila 129 ks parfémů, 43 ks roušek, 31 ks sluchátek, 31 ks textilu, 16 párů obuvi, 14 ks dětských stavebnic, 11 ks dětských hraček a 8 ks herbicidních prostředků, podezřelých z porušování práv majitelů dotčených ochranných známek. Hodnotu zajištěného zboží celníci vyčíslili na bezmála 580 tisíc korun. V posledním případě byla celníky vybrána neznačená provozovna v Chomutově, umístěna v panelovém domě. V prodejně zajistili 123 ks figurek a sběratelských karet BRAWL STARS, 11 ks plyšových psů PAW PATROL a 16 ks WC osvěžovačů, u nichž bylo důvodné podezření, že se jedná též o padělky. Nejčastěji se jednalo o padělané textilní výrobky, kabelky, pásky, ale i o mobilní příslušenství, parfémy či hodinky, jak je uvedeno v další části této práce. Morava má z pohledu počtu případů mnohem nižší statistiky. Zde jsou časté případy např. ve Znojmě, u polských hranic. Např. v Jihomoravském kraji, bylo realizováno v roce 2021 jen 69 případů, což je proti kraji Jihočeskému velmi mizivé číslo. V Moravskoslezském kraji bylo realizováno v roce 2021 jen 60 případů. Nejlépe na tom byl Olomoucký kraj, kde bylo realizováno jen 12 případů.

Tabulka č. 2: Vývoj počtu případů v České republice dle krajů

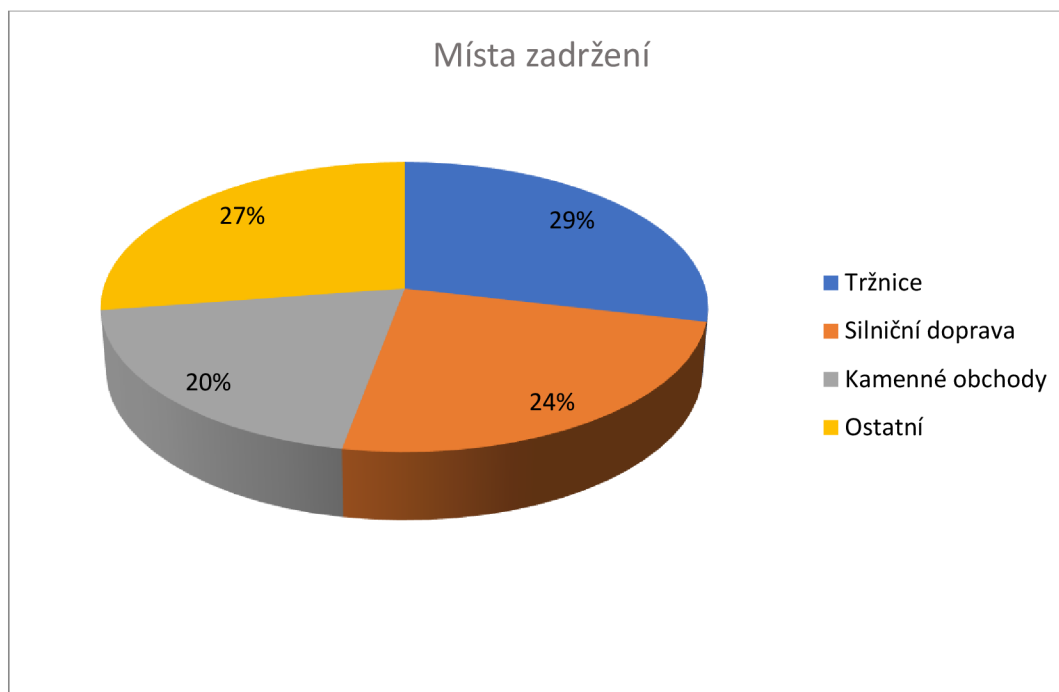
	2017	2018	2019	2020	2021
Ústecký kraj	466	248	380	932	887
Plzeňský kraj	440	490	684	391	275
Hlavní město Praha	412	629	996	691	1 465
Pardubický kraj	318	202	185	252	282
Karlovarský kraj	207	573	507	244	583
Jihočeský kraj	183	547	836	950	1 406
Kraj Vysočina	99	101	149	247	118
Jihomoravský kraj	85	56	33	108	69
Středočeský kraj	76	19	62	42	108
Liberecký kraj	29	85	311	238	113
Moravskoslezský kraj	28	60	102	44	60
Olomoucký kraj	17	--	179	105	12
Královéhradecký kraj	11	66	166	121	91
Zlínský kraj	--	6	23	33	43
Ruzyně	--	5	1	1	2
Celkem	2 371	3 087	4 614	4 399	5 514

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik Celní správy ČR

4.1.4 Místa zadržení

O tom, kde byly uvedené případy zjištěny a realizovány, hovoří následující graf č. 1. Z něj je možné vyzorovat, že stále nejvyšší podíl na celkových případech mají tržnice. Na tržnicích bylo realizováno v rámci sledovaných 5 let, z celkového počtu případů cca 29 % případů. V kamenných obchodech bylo poté realizováno celkem 20 % z celkového počtu případů. Další 24% připadá na kontroly provedené v silniční dopravě. Přitom se nutně nemusí jednat jen o obchody s čínským a vietnamským zbožím. V roce 2021 byly zjištěny padělky také v jedné značkové prodejně v Praze, která se zabývá prodejem luxusního zboží. Zde bylo zadrženo padělané oblečení v cenách, vysoce přesahující tisíce korun. Spotřebitelé v tomto případě ani nemohli vědět, že si ve značkovém obchodě známém nejen v Praze za cenu originálních výrobků kupují padělek. V posledních letech se však objevuje i prodej značkového padělaného zboží přes sociální sítě, ten je zanesen do segmentu ostatní. Přesun z tržnic do online světa je patrný především na Moravě. Zde se zboží z nechvalně známých tržnic jižní Moravy, přesunulo do virtuálního prostředí, což kontrolorům i výrobcům značek boj s padělateli znesnadňuje. Celní úřad v Brně zaznamenal poměrně velký nárůst zásilek pro fyzické osoby, které byly zadrženy jelikož, zasílané zboží porušovalo některá práva duševního vlastnictví. V roce 2020 se jednalo o 193 případů, prodejní cena originálů by dosáhla částky pěti milionů korun.

Graf č. 1: Rozdělení případů dle místa zadržení

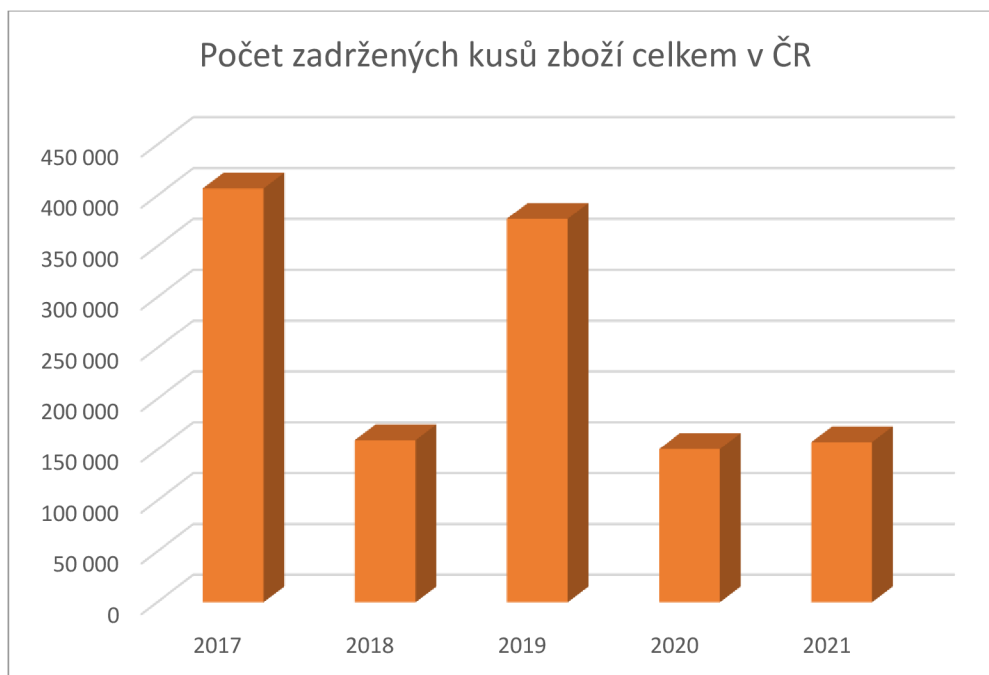

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik Celní správy ČR

4.1.5 Celkový počet zadržených kusů zboží na území ČR

Následující graf č. 2 popisuje, kolik bylo v rámci uvedených případů zadrženo zboží. V grafu je možné zaznamenat vývoj počtu zadržených kusů padělaného zboží v rámci kontrol CS. I když počty případů rostly, počet kusů zboží, které CS zajistila, nerostl lineárně s počtem kontrol. Nejvíce zboží bylo zabaveno CS v prvním sledovaném roce. Jednalo se o cca 407 000 ks zboží zadrženo z důvodu podezření na skladování a prodej padělků. V roce 2018 došlo k poklesu na cca 160 tis. ks zboží. V roce 2019 následoval opět výrazný růst na 377 tis. ks zboží. V posledních dvou letech se počet zadržených kusů padělků pohyboval kolem 150 tis. až 157 tis. ks zboží, tedy téměř na stejné úrovni, což mohlo být způsobeno z důvodu zpomalené výroby a narušením obchodních vazeb v důsledku pandemie COVID-19. Tato stagnace je zajisté pro vlastníky ochranných známek pozitivním zjištěním. Nicméně je nutno podotknout, že důležitějším ukazatelem je vývoj celkové hodnoty zadrženo zboží, jelikož více poukazuje na ekonomické ztráty způsobené vlastníky práv k dotčenému zboží.

Graf č. 2: Vývoj zadržených kusů zboží celkem v ČR

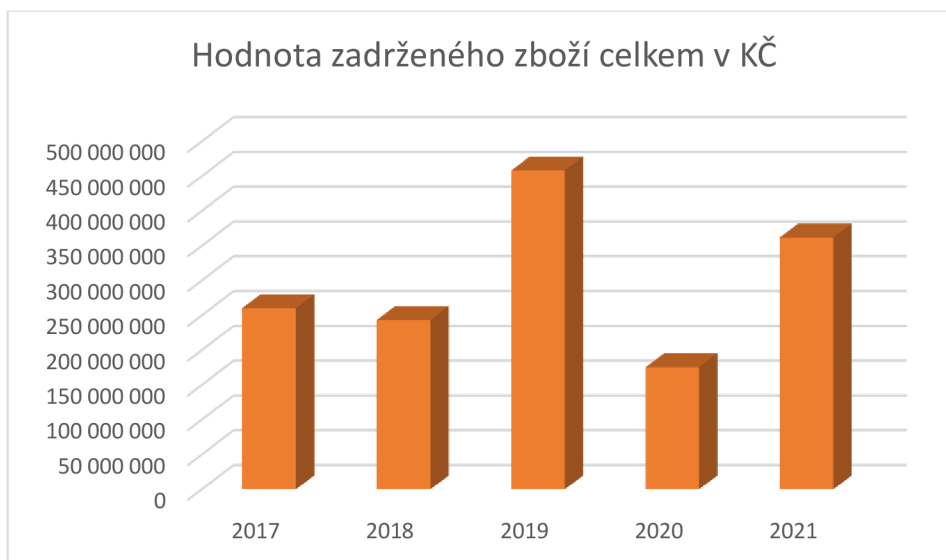

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik Celní správy ČR

4.1.6 Celková hodnota zadrženého zboží na území ČR

Graf č. 3 poté zaznamenává celkovou hodnotu zadrženého zboží v jednotlivých letech. Z grafu je patrné, že pokud by se prodejům podařilo padělky prodat, způsobili by vlastníků ochranných známek nejvyšší škodu v roce 2019, a to cca 450 mil. Kč. Druhá nejvyšší škoda způsobená vlastníky ochranných známek je patrná v loňském roce, kdy hodnota padělků činila cca 362 mil. Kč. Naopak nejmenší hodnoty byly dosaženy v roce 2020, a to cca 175 mil. Kč. Přitom docházelo k růstu průměrné ceny padělku. V roce 2017 činila průměrná hodnota padělku cca 635 Kč. V roce 2021 bylo zadrženo cca 157 tis. kusů. Průměrná hodnota jednoho výrobku tak činila 2 305 Kč. Vzhledem k vysoké hodnotě práv duševního vlastnictví představuje jejich porušování velmi lukrativní trestnou činnost, která má za následek značné ztráty i náklady pro vlastníky práv a hospodářství obecně. Na poli celé Evropské unie je míra porušování práv duševního vlastnictví odhadována v mezinárodním obchodě v roce 2016 na 3,3 % světového obchodu. Padělané výrobky představují až 6,8 % výrobků dovezených do Evropské unie neboli 121 miliard EUR ročně jak uvádí Zpráva o porušování práv duševního vlastnictví. (Ministerstvo kultury, 2022)

Graf č. 3: Vývoj celkové hodnoty zadrženého zboží

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik Celní správy ČR

Za velký problém není možné však označit jen hodnotu zadrženého zboží, která v roce 2021 opět vzrostla. Za velký problém je možné označit i to, na kolik jsou tyto hospodářské škody závažné. Jedná se o škodu, kterou padělané výrobky způsobily v oblasti veřejného zdraví, bezpečnosti spotřebitelů a životního prostředí. To jsou mnohem závažnější důsledky. V březnu 2020 zveřejnil úřad EUIPO a organizace OECD společnou studii týkající se padělaných léčivých přípravků, ze které vyplývá, že předmětem padělání není jen oblečení, jak je patrné níže. V posledních letech jsou terčem padělatelů i léčivé přípravky „na podporu životního stylu“, či také léčivé přípravky, kterými se léčí závažná onemocnění, včetně antibiotik, cytostatických přípravků nebo léčivých přípravků na srdeční onemocnění, což může mít pro pacienty, kteří tyto přípravky užívají, smrtelné následky. Po vypuknutí pandemie COVID-19 na konci roku 2019 a po následném rozšíření onemocnění po celém světě se výrobci padělků zaměřili na výrobu padělaných testovacích souprav, padělaných osobních ochranných prostředků a padělaných léčivých přípravků uvádějících, že onemocnění vyléčí, a to dokonce předtím, než byla medikace schválena orgány. Oblast padělaných léčivých přípravků je jistě jedna z nejbezpečnějších oblastí padělatelské činnosti vůbec. Pokud vezmeme v potaz, jaké následky tato činnost může způsobit, je zde na místě v případě dopadení pachatelů, uložení těch nejvyšších možných trestů. Kromě padělání léčivých přípravků přináší největší riziko a hrozbu také padělání dětských hraček, padělání kosmetiky, to je jen pár příkladů problémových oblastí, ale hrozí

i skrytá nebezpečí, např. v podobě nekvalitních telefonů, které mohou explodovat, nabíječek které mohou způsobit požár a jiné.

4.1.7 Nejčastější a nejpočetnější druh zadržného zboží v rámci celé ČR

Nyní je vhodné se zastavit a uvést, jaké výrobky jsou vlastně nejčastěji předmětem padělání na území ČR. Vzhledem k velké rozmanitosti zajištěného zboží, byl výběr zaměřen na první tři nejčastější druhy z analyzovaných dat. Tím se portfolio kategorií zúžilo na 8 kategorií zboží, u kterých je ještě důležité podotknout, že se jedná o některé druhy zboží řazených do širší kategorie s názvem „ostatní“. Do kategorie „ostatní“ se řadí veškeré výrobky zadržné celníky, u kterých nelze jednoznačně specifikovat jejich kategorii na rozdíl od kategorie „hračky“, v nichž se nachází zboží, které jasně odpovídá kategorii, do které jsou zařazeny. Do kategorie „ostatní“ se pro představu řadí tyto druhy zboží: prací gely, prací prášky, desinfekční prostředky do toalet, herbicidní přípravky, klíčenky, díly k automobilům, přívěsky s vyobrazením loga značkového výrobce atd. Z toho je tedy patrné, že se jedná o souhrn různého zboží a pro účely této práce není legitimní. Z tohoto důvodu bude tato kategorie vyřazena, jelikož nespĺňuje požadavky pro určení konkrétního nejvíce zadržného druhu zboží. Z následující tabulky č. 3 je tedy možné vypožorovat, že z pohledu kategorie zboží se na první až třetí příčce objevují v uvedených letech různé kategorie. Např. v prvním sledovaném roce se jednalo o padělky nápojů zařazené v kategorii „jiné nápoje“ a potravin ve stejnojmenné kategorii. Na třetím místě se umístilo oblečení taktéž ve stejnojmenné kategorii. V roce 2018 se na první příčce nejčastěji zajištěných padělků umístily výrobky zařazené do kategorie „ostatní“, následovala kategorie „hračky“ a „oblečení“. Zde je tedy na místě vyřadit kategorii „ostatní“ a určit kategorii „hračky“ a následně „oblečení“ jako kategorii s nejvyšším počtem zadržných kusů. V roce 2019 byla povaha zadržných výrobků velmi podobná, jako tomu bylo v roce 2018. Zde opět vyřadíme kategorii „ostatní“ a po této položce následuje opět kategorie „hračky“ a následně „součásti a technické příslušenství mobilních telefonů“. Jedná se např. o nabíječky a sluchátka. V době propuknutí pandemie viru COVID-19 se na prvním místě umístilo zboží v kategorii „etikety a nálepky“. Jedná se především o hrací kartičky zn. BRAWL STARS které v tomto roce byly u dětí velice populární. Poté následuje kategorie „oblečení“ a nově „oděvní doplňky“, jako jsou čepice, kravaty, pásky. Naopak v posledním sledovaném roce byly na prvních příčkách kategorie „hračky“, „oblečení“ a opět kategorie „ostatní“.

Na základě zkoumaných dat je možno říci, že nejčastější kategorií zadržného zboží je „oblečení“ a to ve 4 z 5 sledovaných let. Následuje ho kategorie „hračky“, která se objevila mezi třemi nejvíce zadržným zbožím 3 krát. Následují kategorie, které se shodně v uplynulých 5 letech neopakují. Pokud se zaměříme na druh zboží s nejvyšším počtem zadržných kusů a nebude brána v potaz vyřazená kategorie „ostatní“, dojdeme k závěru, že na prvním místě s nejvyšším počtem zadržného zboží je kategorie „jiné nápoje“ s počtem 221 606 z roku 2017, následuje kategorie „hračky“ s počtem 129 484 zadržných kusů z let 2018, 2019, 2021 a na třetím místě je kategorie „oblečení“ s 100 588 kusy zadržnými ve všech letech kromě roku 2019.

Tabulka č. 3: Vývoj počtu kusů nejčastěji zadržného druhu zboží v rámci ČR

	2017		2018		2019		2020		2021	
1	Jiné nápoje	221 606	Ostatní	67 759	Ostatní	191 510	Etikety a nálepky	51 813	Hračky	42 459
2	Potraviny	73 767	Hračky	29 248	Hračky	57 777	Oblečení	23 178	Oblečení	41 144
3	Oblečení	19 895	Oblečení	16 371	Součásti a technické př. telefonů	31 186	Oděvní doplňky	21 894	Ostatní	14 951

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik Celní správy ČR

4.1.8 Nejčastější a nejpočetnější druh zadržného zboží v rámci krajů ČR

Konkrétnější informace z jednotlivých krajů poté shrnuje následující tabulka č. 4. Zde je provedena komparace dat z let 2017 a 2021 co do počtu a kategorie zboží. V roce 2017 byla kategorie „jiné nápoje“ jako položka s největším množstvím celkově zajištěných kusů v celé ČR. Největší část tohoto zboží bylo zajištěno v Praze, Moravskoslezském kraji a Středočeském kraji. Další kategorie s největším počtem zajištěných kusů byla kategorie „potraviny“. Z této kategorie bylo nejvíce kusů zajištěno v Olomouckém a Libereckém kraji. Jako třetí nejčastější kategorií byla v roce 2017 kategorie „oblečení“. Největší část tohoto zboží bylo zajištěno v Praze, Plzeňském kraji a Jihočeském kraji. V roce 2021 došlo k změně pořadí a přibyla nová kategorie „hračky“. Ta se nově umístila na prvním místě jako položka s nejvíce zadržným počtem kusů zboží. Nejvíce kusů z kategorie „hračky“ bylo zadrženo v Praze, Středočeském kraji a Ústeckém kraji. Na druhém místě je kategorie „oblečení“, kde nejvíce kusů bylo zadrženo tradičně v Praze, dále v Karlovarském a Jihočeském kraji. Třetí položka je nezapočitatelná kategorie „ostatní“. Na základě výše uvedených dat je možno říci, že nejčastější kategorií zadržného zboží v komparaci let 2017 a 2021 v rámci krajů je kategorie „oblečení“, která se nacházela mezi prvními třemi

nejčastěji se opakujícími položkami a to v 19 případech, následuje kategorie „hračky“, která byla součástí zjištění v 11 případech a jako poslední kategorie s největší četností v rámci krajů ČR byla kategorie „jiná obuv“ s 10 zjištěními.

Tabulka č. 4: Vývoj počtu kusů nejčastěji zadržného druhu zboží v rámci krajů ČR

Celní útvar	Kategorie zboží popis 2017	Počet ks 2017	Kategorie zboží popis 2021	Počet ks 2021
Plzeňský kraj	jiné nápoje	10 209	nahrané CD, DVD	5 907
	nahrané CD, DVD	4 528	oblečení	2 403
	oblečení	2 732	jiná obuv	1 725
Ústecký kraj	jiná obuv	6 515	hračky	3 942
	ostatní	1 147	oblečení	3 370
	ostatní osobní potřeby	909	ostatní	1 211
Jihomoravský kraj	sportovní obuv	148	ostatní	1 061
	oblečení	120	tašky peněženky	261
	jiná obuv	75	oblečení	105
Jihočeský kraj	oblečení	1 415	oblečení	3 837
	sportovní obuv	980	hračky	920
	tašky, peněženky	503	Tašky peněženky	854
Pardubický kraj	sportovní obuv	1 195	jiná obuv	1 542
	jiná obuv	839	oblečení	1 378
	hračky	221	sportovní obuv	484
Karlovarský kraj	tašky, peněženky	1 468	oblečení	6 502
	oblečení	656	sportovní obuv	3 216
	nahrané CD, DVD	456	tašky peněženky	1 837
Hlavní město Praha	jiné nápoje	55 440	hračky	25 045
	oblečení	14 345	oblečení	21 992
	ostatní	13 103	ostatní	7 870
Kraj Vysočina	sportovní obuv	1 099	součásti a příslušenství tech.	855
	hračky	270	hračky	771
	ostatní osobní potřeby	146	oblečení	420
Moravskoslezský kraj	jiné nápoje	55 224	ostatní	1 911
	hračky	1 056	jiná obuv	426
	oblečení	132	oblečení	244
Středočeský kraj	jiné nápoje	100 733	hračky	9 611
	stroje a nástroje	2 715	součásti a příslušenství tech.	361
	parfémy a kosmetika	769	jiná obuv	231
Olomoucký kraj	potraviny	37 038	jiná obuv	49
	hodinky	3 323	ostatní osobní potřeby	28
	parfémy	4	oblečení	23
Liberecký kraj	potraviny	36 729	hračky	485
	oblečení	148	ostatní	124
	oděvní doplňky	35	součásti a příslušenství tech.	37
Královéhradecký kraj	hračky	736	textilní výrobky	6 989
	jiná obuv	133	oblečení	440
	tašky, peněženky	6	jiná obuv	237
Zlínský kraj	Data nejsou k dispozici		oblečení	233
	Data nejsou k dispozici		hračky	69
	Data nejsou k dispozici		jiná obuv	22
CÚ – Praha Ruzyně	Data nejsou k dispozici		léky	37

Zdroj: Vlastní zpracování dle statistik Celní správy ČR

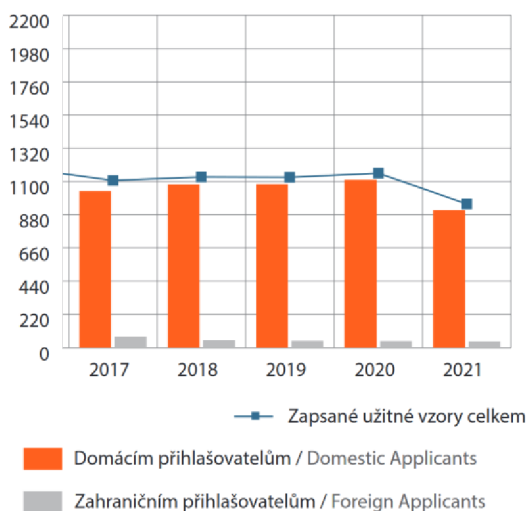
4.2 Registrace u Úřadu průmyslového vlastnictví

4.2.1 Užité vzor

Jak bylo uvedeno v teoretické části této práce, výrobci mohou proti padělatelům realizovat určité kroky, s cílem své výrobky ochránit. Nejčastěji tak činí pomocí zápisu ochranných známek, užitých vzorů či průmyslových vzorů u Úřadu průmyslového vlastnictví.

Čeští přihlašovatelé využívají pro ochranu technických řešení užité vzory častěji než ochranu patentem. Přesto z pohledu zápisů užitých vzorů dochází v počtu posledních let k poklesu. V roce 2017 se celkový počet pohyboval kolem hodnoty 1080 zapsaných vzorů. V následujících letech docházelo k mírnému růstu, ale v roce 2021 Úřad zapsal do rejstříku 951 užitých vzorů, tedy o více než 100 zápisů méně než v předešlém roce. Celkový počet zapsaných užitých vzorů platných na území ČR na konci roku 2021 činil 7 052. Jak bylo zmíněno, užité vzor je v České republice více užívaný k ochraně výrobků než patenty. Oproti patentové ochraně je získání ochrany užitým vzorem rychlejší a méně nákladné. Jak již bylo dříve zmíněno, řízení je založeno na tzv. registračním principu, tudíž se nijak nezkoumá, zda je plně způsobilý, tím je ovšem také jeho monopol oproti patentu křehčí a postavení jeho majitele méně jisté. Poplatky za užité vzor jsou ale řádově mnohem nižší. Nejvíce zahraničních ohlášených jedinců bylo ze Slovenska a v žádném ze sledovaných let nepřesáhl hranici 100 zápisů.

Graf č. 4: Vývoj zapsaných užitých vzorů

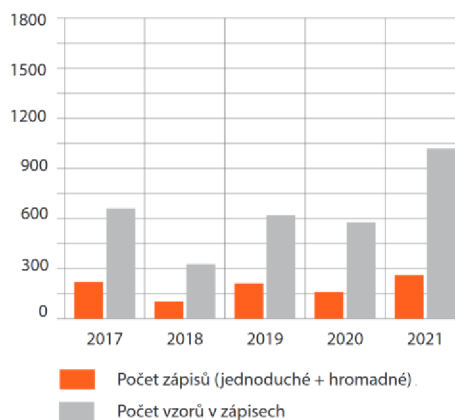

Zdroj: Výroční zpráva Úřadu průmyslového vlastnictví ČR (2021)

4.2.2 Průmyslový vzor

Další druhem ochrany proti padělatelům je průmyslový vzor. Jedná se o důležitý bod v oblasti zajištění konkurenceschopnosti podniku. Ochrana průmyslového vzoru zápisem do rejstříku je určena pro řešení designérská. O vývoji zapsaných průmyslových vzorů poté hovoří následující graf. Je patrné, že v této oblasti byl počet zápisů nižší než v rámci užitných vzorů. Vývoj v posledních pěti letech byl různorodý, ale celkově má vzrůstající tendenci, obzvláště v posledním sledovaném roce. V roce 2021 bylo v ČR podáno 177 přihlášek průmyslových vzorů. Vyjádřeno počtem vzorů obsažených v přihláškách, bylo k zápisu přihlášeno 608 průmyslových vzorů. Podané žádosti většinou pocházejí od domácích přihlašovatelů. V témže roce provedl Úřad 261 zápisů do rejstříku průmyslových vzorů, které obsahovaly 1 020 vzorů. Z toho bylo 215 zápisů provedeno ve prospěch domácích přihlašovatelů a 46 zápisů ve prospěch přihlašovatelů zahraničních. Nejvíce průmyslových vzorů bylo zapsáno v roce 2021 v počtu cca 1050, naopak nejméně v roce 2018 kdy počet zápisů slabě přesáhl hranici 300.

Graf č. 5: Vývoj zapsaných průmyslových vzorů

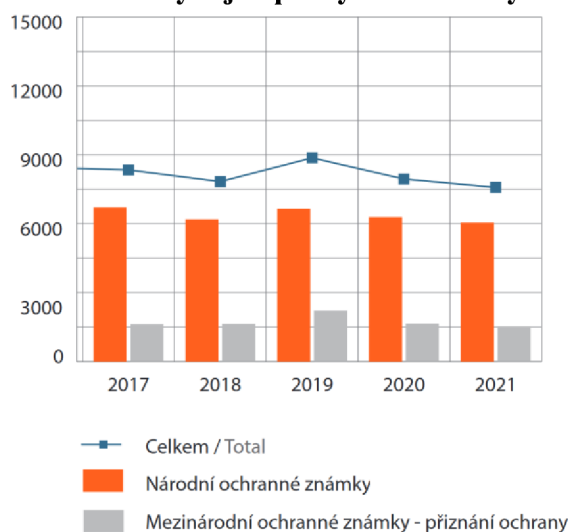
Zdroj: Výroční zpráva Úřadu průmyslového vlastnictví ČR (2021)

4.2.3 Ochranná známka

V neposlední řadě se jedná o ochranné známky, které jsou znázorněny v dalším grafu. Zde je patrné, že počet národních ochranných známek, které byly zapsány, se pohyboval kolem hranice 6000 ročně. Mezinárodní se pohybovaly na úrovni cca 1 500 za rok. Jak je z grafu patrné, tendence je stagnující a lze říci, že vzhledem k poměrně velkému množství zápisů oproti užitému vzoru či průmyslovému vzoru patří ochranná

známka k nejčastěji užívané ochraně. Na konci roku 2021 bylo na území ČR platných celkem více než 1,86 milionu ochranných známek, z nich více než 127 tisíc národních, přes 71 tisíc mezinárodních s vyznačením ČR a více než 240 tisíc s vyznačením EU. Největší podíl, téměř 1,42 milionu, to je více než 76 % z celkového počtu, připadl na ochranné známky EU. Zápisem do rejstříku získává vlastník ochranné známky výlučné právo na její užívání. Platnost ochranné známky je 10 let od data podání přihlášky ochranné známky. Platnost lze prodlužovat vždy o dalších 10 let na základě žádosti o obnovu ochranné známky podané v zákonné lhůtě.

Graf č. 6: Vývoj zapsaných ochranných známek

Zdroj: Výroční zpráva Úřadu průmyslového vlastnictví ČR (2021)

4.3 Ochrana předmětů duševního vlastnictví z pohledu vlastníků práv

Nyní je na praktických příkladech z různých okruhů výrobků uvedeno, jaké ochranné prvky výrobci užívají s cílem zabránit nebo alespoň znesnadnit padělání výrobků. Jak je patrné z předešlé části této práce, je každý rok CS zajištěno velké množství padělků. Jedním z důvodů jsou soustavné kontroly celních úřadů, které disponují novou technikou, (mobilní rentgen atd.) která celníkům napomáhá k snadnějšímu odhalení padělků. Dochází tak ke snížení skladování, nabídky a prodeje padělků. Zaměření nabídky služeb se tak v provozovnách postupně mění třeba na nehtová studia, rychlá občerstvení a jiné. Dalším důvodem jsou ochranné prvky, které výrobci aplikují na své zboží již ve výrobním procesu a taktéž vlastní přístupy k distribuci těchto výrobků. V neposlední řadě je to i školení zaměstnanců a ostatních správních orgánů, které jsou již zmíněny v této práci dříve.

V rámci této části práce je popsáno několik výrobků s cílem poukázat na některé ochranné prvky, které výrobci používají a snaží se tím ztížit možnost výrobky padělat. Nutno podotknout, že velká část těchto prvků podléhá utajení a tak není možné zde tyto prvky jakkoliv prezentovat.

4.3.1 Výrobci oblečení a obuvi

V rámci obuvi je zde prezentována společnost Crocs, Inc., ze Spojených států amerických a její velmi oblíbená značka obuvi Crocs. Ta je oblíbeným terčem padělků. Jedná se o velice univerzální obuv, u které je zaregistrováno hned několik variací, které jsou prodávány v 90 zemích z celého světa. Při výrobě je použita „croslite“ technologie, díky které jsou odolné vůči pachům a bakteriím. Společnost má registrovanou slovní i obrazovou ochrannou známku v rámci celé EU prostřednictvím úřadu EUIPO, jak je patrné v následujícím obrázku. Ochranná známka je u Úřadu průmyslového vlastnictví zapsána, pod č. 345538, 11412723, 13239975.

Obrázek č. 1: Obrazová ochranná známka Crocs

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví (2022)

Dále je registrována také následující prostorová ochranná známka v rámci EU pod číslem č. 006543516.

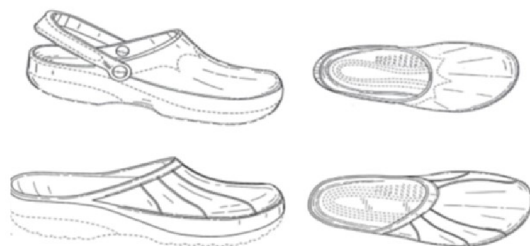
Obrázek č. 2: Prostorová ochranná známka Crocs

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví (2022)

Dále společnost bojuje proti padělkům i pomocí průmyslových vzorů. Těch má registrováno několik, jelikož společnost vyrábí přibližně 300 různých modelů (plážové sandály, holínky, pantofle, tenisky, podpatky aj.). Mezi často padělané průmyslové vzory se řadí průmyslový vzor společnosti, zaregistrovaný a zapsaný pod č. 001626300-0001, 001092258-0002 a č. 001092258-0002 u Úřadu průmyslového vlastnictví. Průmyslový vzor modelu Endeavor je uveden níže.

Obrázek č. 3: Průmyslový vzor Crocs Endeavor

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví (2022)

Průmyslový vzor chrání vzhled obuvi. Jedná se o znaky linií, obrysy, tvar, strukturu či materiál výrobku samotného. Průmyslové vzory se považují za shodné, jestliže se liší alespoň nepodstatně. Rozdílem tedy není, pokud obuv má otvory čtvercové místo kruhových, menší místo větších, chybějící pásek atd. Důležité je, že je zachován typický charakteristický vzhled výrobku. Napodobeniny, které se v rámci ČR zajistí, často nemají plastové vylisované prvky „Crocs“ (krokodýl, nápis „Crocs“). Pokud ano krokodýl se od originálu liší např. počtem prstů na ruce nebo tvarem těla. Každý model obuvi Crocs má jedinečný čárový kód. Padělky jsou často snadno ohebné, jelikož nejsou vyrobeny pomocí technologie „croslite“ a mají odlišné tvary, jsou kombinací různých modelů. Barva zde však nehraje žádnou roli. Další prvky díky nimž je možné odhalit, že se jedná o padělky lze najít na spodní straně. Jedná se o název značky se symbolem ochranné známky, informace kde byly vyrobeny, informace o velikosti pro muže a ženy, oficiální internetová adresa společnosti a původ výroby „boulder, Colorado“. Neoriginální výrobky tyto prvky postrádají či uvádí na výrobku jiné informace. Padělky znázorňuje obrázek č. 4.

Obrázek č. 4: Padělky obuvi Crocs

Zdroj: Vlastní zpracování (2022)

4.3.2 Výrobci elektroniky

V rámci výrobců elektroniky je zde analyzována společnost Apple. Společnost má registrovanou ochrannou známku slovní i obrazovou. V případě slovní ochranné známky se jedná o označení Apple, v případě obrazové to je obecně známé „nakousnuté jablko“. Kromě toho má společnost registrovanou i obrazovou značku beats, kterou prezentuje následující obrázek.

Obrázek č. 5: Obrazová ochranná známka beats

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví (2022)

Ochranná známka slovní je ve třídách 9, 11, 12, 14, 35, 36, 38, 41, 10, 14, 25, 42. V oblasti obrazové se jedná o třídy 9, 28, 38. Kromě registrované značky Apple má společnost registrované ochranné známky na značky svých výrobků. Jedná se o tyto značky. IPHONE, IPAD, IPOD, APPLE WATCH, LIGHTNING, EARPODS, AIRPODS, SMART COVER, DESIGNED BY APPLE IN CALIFORNIA, BEATS, POWERBEATS, BEATS BY DR. DRE.

Dále má společnost registrovány u několika výrobků průmyslové vzory. Pro příklad je zde uveden průmyslový vzor u výrobku AirPods, zaregistrovaný a zapsaný pod č. 003785278-0001 u Úřadu průmyslového vlastnictví dne 21. 08. 2017.

Obrázek č. 6: Průmyslový vzor Apple AirPods

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví (2022)

Pro lepší rozpoznání padělaných nebo necertifikovaných kabelů a doplňků se společnost snaží výrobky označit vlastním logem. Konkrétně tedy na balení certifikovaných doplňků jiných výrobců se nachází logo MFi, jak je uvedeno na obrázku.

Obrázek č. 7: Logo MFi

Zdroj: 9TO5Mac (2022)

Poté jsou tyto loga patrná i na výrobcích. Např. na Lightning/USB kabelu Apple se zhruba 15 cm od USB konektoru nachází nápis „Designed by Apple in California“ a potom buď „Assembled in China“, „Assembled in Vietnam“, nebo „Indústria Brasileira“. Za tímto nápisem je patrné 12 místné sériové číslo.

Dalším z ochranných prvků, které společnost používá na svých výrobcích z důvodu znesnadnění padělání a případně pro lehčí identifikaci zda se jedná o padělek je originální sériové číslo které je umístěno na každém výrobku, jak je patrné na obrázku č. 8.

Obrázek č. 8: Sériové číslo na výrobku Apple AirPods

Zdroj: Vlastní zpracování (2022)

Společnost Apple nabízí na vlastních webových stránkách možnost zkontrolovat dle sériového výrobního čísla, zda se jedná o originální zboží či padělek. Konkrétně u výrobku Apple AirPods je při výrobě použit pro každý jednotlivý kus originální sériové číslo, které lze zadat do systému společnosti, a zjistit zda se jedná o originální výrobek či ne. Dále společnost na svých stránkách informuje, jak identifikovat padělané zboží této společnosti. Nutno podotknout, že jedním z nejvíce zřejmých znaků, že se jedná o padělek, je především kvalita zpracování výrobku. Jak uvádí mluvčí společnosti Apple „Ne každý ví, že kupuje padělaný výrobek, nebo chápe jeho rizika“ dále uvádí, že je znepokojena rizikem, které toto příslušenství může uživatelům přinést. „Máme specializovaný tým odborníků, kteří neustále spolupracují s orgány činnými v trestním řízení, obchodníky, společnostmi sociálních médií a weby elektronického obchodování po celém světě, aby odstranili padělané výrobky z trhu.“ (Bloomberg, 2022)

4.3.3 Výrobci kosmetiky

V rámci výrobců kosmetiky je zde zkoumán přístup společnosti Bio Oil. Značka je ve většině zemí známa pod názvem Bio-Oil® s výjimkou České republiky, Francie, Německa, Rakouska, Slovenska a Švýcarska, kde se používá název Bi-Oil®, a Japonska, kde se používá název Bioil. Bio-Oil® je pečující olej na pokožku, jizvy a strie. Kromě toho firma začala vyrábět výrobek Bio-Oil® Gel pro suchou pokožku. Firemní obchodní politikou ohledně padělaných výrobků je „nulová tolerance“. „Nulová tolerance“ z pohledu společnosti znamená, že neakceptuje ani jediné balení svého výrobku zadrženo v rámci kontrolní činnosti v kterémkoliv státu a bude podnikat kroky, které povedou k sankcionování každého subjektu, u kterého byl padělek zadržen. Společnost dodává na

trh výrobky v originálním balení bez výjimky, což umožňuje lepší identifikaci originálních produktů.

První výrobek společnost distribuuje na trh v množství 25 ml, 60 ml, 125 ml, a 200 ml. Druhý výrobek je v dostání v množství 50 ml, 100 ml a 200 ml. Jiné gramáže společnost nevyrábí. Výrobky společnost označuje následujícím logem.

Obrázek č. 9: Obrazová ochranná známka BiOil

Zdroj: Úřad průmyslového vlastnictví (2022)

Obrazovou ochrannou známku má společnost zapsanou u Úřadu průmyslového vlastnictví od roku 2005. Ta je pro kategorie mýdla, parfumerie, éterické oleje, kosmetické přípravky. Poté má zapsanou ochrannou známku BIO-OIL, a to slovní. Činí tak v kategorii mýdla, parfumerie, vonné oleje a kosmetika, oleje pro péči o pokožku, silice, éterické oleje.

Společnost produkt vyrábí v jediné továrně v Jižní Africe v souladu s cGMP (současná správná výrobní praxe) dle předpisů Světové zdravotnické organizace WHO. Poté se posílá výhradnímu distributorovi, kterým je pro Českou republiku Union-Swiss (Pty) Ltd, South Africa. Výhradní distributor pro ČR je Mark Distri s.r.o. Veškeré výrobky dodané od jiného než výhradního distributora jsou padělkem. Padělky znázorňuje následující obrázek.

Obrázek č. 10: Padělky BioOil

Zdroj: Interní zdroj Celní správa ČR - vlastní zpracování (2022)

5 Výsledky a diskuze

5.1 Výsledky

Na základě výše uvedených zjištění lze vytvořit ucelený závěr, v němž je možno konstatovat, že nejčastější kategorií zajištěného zboží v rámci kontrolní činnosti CS v letech 2017 až 2021 je „oblečení“, které bylo ve 4 případech předmětem jednoho z 3 nejčastějších zajištění ve sledovaných letech. V komparaci let 2017 a 2021 v rámci krajů ČR byla tato kategorie předmětem zjištění celkem v 19 případech. V roce 2017 se tato kategorie vyskytla mezi prvními 3 kategoriemi v 7 krajích a v roce 2021 to bylo již ve 12 krajích. Do této kategorie patří oblečení k běžnému každodennímu nošení např. kalhoty, mikiny, svetry, bundy, teplákové soupravy atd. Jedná se o druh oblečení, které nemá většinou příliš vysoké výrobní náklady (oproti technicky složitějším předmětům) a jedná se především o zboží, které je vystaveno častým módním trendům. Je to zboží, které je vyráběno předními světovými módními značkami např. Louis Vuitton, Nike, Tommy Hilfiger a jiné. U těchto výrobků má ochranná známka vysokou přidanou hodnotu, mnohdy desetinásobně vyšší, než jsou výrobní náklady a jediným ochranným prvkem je pouze našité logo či vyšitá značka společnosti. Tím se otevírá prostor pro padělatele, jelikož jsou schopni jednoduše vyrobit napodobeninu originálního výrobku za minimální náklady, což je pro mnohé velice lukrativní ekonomická činnost. Druhým nejčastěji zajištěným druhem zboží v rámci ČR jsou hračky spadající do stejnojmenné kategorie, která byla ve 3 případech předmětem nejčastějšího zjištění v letech 2017 až 2021. V komparaci let 2017 a 2021 v rámci krajů ČR byla tato kategorie předmětem zjištění celkem v 11 případech. V roce 2017 se tato kategorie vyskytla mezi prvními 3 kategoriemi v 4 krajích a v roce 2021 to bylo již v 7 krajích. Jde především o stavebnice od známého výrobce LEGO. V tomto případě se jedná zejména o porušování průmyslových práv v oblasti průmyslových vzorů, kdy společnost má registrováno mnoho „druhů kostiček“ či „designů postaviček.“ U tohoto druhu zboží je možné říci stejně tak jako u kategorie oblečení, že se jedná o žádané zboží, jehož hodnota spočívá především v přidané hodnotě v podobě ochranné známky či průmyslovém vzoru a padělatelé jsou schopni toto zboží vyrobit za minimální náklady. Třetím nejčastěji zajištěným druhem zboží v rámci ČR bylo zboží z více kategorií se stejným počtem zjištění. V komparaci let 2017 a 2021 v rámci krajů ČR byla kategorie „jiná obuv“ s počtem 10 případů jako třetí nejvíce zaznamenaná kategorie.

V roce 2017 se tato kategorie vyskytla mezi prvními 3 kategoriemi ve 4 krajích a v roce 2021 to bylo již v 6 krajích. Zde se jedná především o výrobky společnosti Crocs. Z pohledu krajů ČR je situace obdobná, nejvíce padělků je zadrženo v Hlavím městě Praze, Karlovarském kraji, Jihočeském kraji, Plzeňském kraji tudíž v příhraničních oblastech. Tyto padělky byly nejčastěji zajištěny na tržnicích 29 % a z 20 % v kamenných obchodech. Lze ale říci že v posledních letech je čím dál tím více na vzestupu prodej v internetovém prostředí což prezentuje položka ostatní s 27 %. Nelze opomenout záchyty v silniční dopravě s 24 %, zde jsou padělky velmi často odhaleny v rámci převozu z větších skladů do menších provozoven.

5.2 Diskuze

Odbor dohledu CS, svými kontrolami odhalil desetitisíce výrobků na vnitřním trhu, které je možné označit za padělky, nedovolené napodobeniny, výrobky které porušují práva vlastníků patentů, ochranných vzorů, a jiné. Kromě interních kontrol jsou realizovány i jiné činnosti na podporu ochrany duševního vlastnictví, a to zejména na úrovni celé Evropské unie. Mezi ně náleží informování vlastníků práv o změnách, jichž se problematika porušování práv dotýká, spolupráce s organizací Europol na rozsáhlejších opatřeních proti trestné činnosti v oblasti duševního vlastnictví, v neposlední řadě také podílením se na financování specializovaného oddělení pro trestnou činnost v oblasti duševního vlastnictví v rámci organizace Europol, podpora úsilí Evropské komise v boji proti nabídce padělaných výrobků ve třetích zemích a v napomáhání malým a středním podnikům (MSP) s ochranou jejich práv duševního vlastnictví, jakož i informování občanů o dostupnosti legálně dostupného digitálního obsahu a o tom, jaký hospodářský a sociální dopad má nakupování padělaných výrobků nebo nezákonné získávání digitálního obsahu.

Doba se mění, a tak i oblast ochrany duševního vlastnictví doznala určitého vývoje z pohledu práva, jak bylo v této práci popsáno. Z hlediska dané problematiky je zřejmé, že frekvence kriminality v oblasti ochrany práv k duševnímu vlastnictví je i po mnoha letech závažným tématem, což dokládá mnoho provedených statistik orgánů, které tuto problematiku řeší a starají se o prosazování a zajišťování ochrany duševního vlastnictví. V praktické části bylo zjištěno, že CS každý rok nachází velké množství padělků, a to je pouze jedním z několika státních orgánů, které mají tuto problematiku v gesci. Lze říci, že k porušování práv duševního vlastnictví docházelo již v dobách minulých a nebude tomu

jinak i v budoucnu. Vzhledem k obrovskému pokroku, který zaznamenal segment výrobních technologií, průmyslu, informačních technologií a jiných po celém světě, a to zejména v druhých a třetích zemích spolu s tamní levnou pracovní silou se jen těžko najde předmět, který by se nemohl stát předmětem padělání. Ekonomické zájmy převyšují ty humánní, a tak pokud nebudou všechny státy světa přistupovat k problematice nezákonného porušování vlastníků práv k nehmotným statkům stejně důsledně, budou ekonomické škody narůstat, stejně tak i riziko ohrožení lidského zdraví či životního prostředí.

Trestná činnost v oblasti duševního vlastnictví je pachateli považována za relativně málo rizikovou a často slouží jako podpora pro jiné druhy organizované trestné činnosti. O čemž také hovoří dvě společné zprávy společnosti Europol a úřadu EUIPO, dokument Trestná činnost v oblasti duševního vlastnictví – posouzení hrozeb 2019 a zpráva o zapojení do více než jednoho druhu trestné činnosti zveřejněná v červnu 2020. Z těchto zpráv vyplývá souvislost s praním špinavých peněz, podvody s doklady, kyberkriminalitou, finančními podvody, výrobou a pašováním drog. Díky vysoké hodnotě, kterou práva duševního vlastnictví představují, je porušování těchto práv lukrativní trestnou činností s poměrně nízkým rizikem z hlediska pravděpodobnosti odhalení a potrestání v případě odhalení.

Postupem času se mírně mění obchodní modely padělatelů a distributorů. Při distribuci padělaných výrobků se již nevyužívají jen tržnice. Hojně se pro distribuci těchto výrobků začal užívat internet, v některých případech byly padělky nalezeny i ve značkových kamenných obchodech.

Bylo zjištěno, že činnosti v oblasti prosazování práva jsou koncipovány tak, aby primárně omezily nabídku výrobků a služeb, které porušují práva duševního vlastnictví. Druhou stranou mince je problematika poptávky. Zde je stále velký prostor pro zvýšení povědomí o nebezpečí této trestné činnosti a nebezpečnosti samotných výrobků pro spotřebitele. Taktéž je možné říci, že si většina spotřebitelů ani neuvědomuje, jak může být nákup takového zboží rizikový, a to především padělky léků a jiných farmaceutických výrobků. Velice často se jedná o výrobky s velice nízkou kvalitou zpracování bez následné zákaznické podpory atd. Samotní výrobci by se měli snažit více této problematice věnovat a propagovat ji např. na sociálních sítích, jak najít padělky, jak proti nim bojovat atd. Lidé

by měli být ze strany výrobců motivováni tyto padělky nacházet. Jen tak je možné toto zboží vytlačit z trhu, nejen kontrolami ze strany celních úřadů a jiných represivních složek.

6 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo na základě rozboru platné právní úpravy provést vyhodnocení institutu nehmotných statků v širším i užším slova smyslu. V úvodu byla popsána problematika nehmotných statků z historického hlediska po současnost, a to zejména v oblasti autorská práva a práva k průmyslovému vlastnictví.

Lze konstatovat, že v posledních letech prosazování ochrany duševního vlastnictví získává stále více na významu. Obchodování s padělaným zbožím a další formy porušování práv k duševnímu vlastnictví, představují v dnešní společnosti vážné ekonomické i bezpečnostní riziko. Samotným výrobcům či vlastníkům autorských práv takové jednání způsobuje značnou škodu, stejně tak jiným subjektům respektujícím zákony. Důležitými rizikovými faktory jsou neblahé dopady na životní prostředí, lidské zdraví a taktéž klamání spotřebitelů, kdy prodejci záměrně neuvádí správné údaje o výrobku.

Vývoj práva v této oblasti dostal velkých změn. V současné době jsou na našem území v platnosti různé zákony, dohody, nařízení jak Evropské unie tak tuzemské. Při vymáhání práv duševního vlastnictví zde vystupují orgány na úrovni správní. Je to např. Úřad průmyslového vlastnictví, Ministerstvo kultury, Komora patentových zástupců, Česká obchodní inspekce, státní zastupitelství, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, složky ozbrojených bezpečnostních sborů - Celní správa České republiky, Policie České republiky. Popsané instituce poskytují ochranu práv na základě zákonů citovaných výše v této práci. Mimo to lze uplatňovat ve spojitosti s porušením práv k duševnímu vlastnictví i právo trestní, a to v případech, kdy toto jednání způsobuje nemalé ekonomické ztráty a ohrožuje zdraví lidí či životní prostředí. Toto právo je možné aplikovat jen subsidiárně za pomoci zásady ultima ratio. Jinými slovy nesmí tyto prostředky trestního práva nahrazovat prostředky soukromoprávní nebo správněprávní.

I přes všechna tato zákonná opatření a činnost pověřených orgánů je padělání velice lukrativní a výnosnou činností, v níž padá nejméně trestů. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, jsou náklady případných řízení, které si majitelé hradí sami. Jedná se především o zajištění zboží, právní zástupce, zničení, a to celé představuje nemalé částky, které si někteří vlastníci nemohou dovolit. Zde by bylo vhodné se zamyslet, zda neprovést případnou revizi v zákonných opatřeních a upravit výše sankcí tak, aby reflektovaly

s náklady a újmou, kterou svým jednáním padělatelé či jiné jim spřízněné subjekty způsobili. Není totiž výjimkou, kdy náklady na řízení přesahují zisky společnosti. Ty pak mnohdy ani zadržené padělky raději neřeší a tím se pomyslný kolotoč ekonomických ztrát a jiných negativních vlivů roztáčí.

V praktické části práce bylo analýzou dat z kontrolní činnosti CS zjištěno, jaký druh zboží je nejčastěji zadržným zbožím podezřelým z padělání a kterého druhu zboží bylo zadrženo v letech 2017 až 2021 nejvíce v rámci krajů a celé ČR. Bylo zjištěno, v kterých místech dochází nejčastěji k zadržení tohoto druhu zboží. Na základě těchto zjištění lze doporučit zvýšenou kontrolní činnost v příhraničních oblastech, zejména v Jihočeském kraji, kde je patrný dynamický vzestup ve všech sledovaných letech, stejně tak v Praze, kde je v posledním sledovaném roce patrný vzestup o více než 100 %. Taktéž je důležité zmínit vzrůstající počet případů v online prostředí. Zde by bylo vhodné zvýšit kontrolní činnost již v prvopočátcích tohoto nezákonného jednání, a to kontrolou různých internetových obchodů, bazarových serverů, sociálních sítí, zda zde není nabízeno zboží, které by mohlo vykazovat znaky padělků. Jednou z možností by bylo vyčlenění specializovaného oddělení, které by se zabývalo pouze touto problematikou. Jelikož následné odhalení prodeje je velice složité, pozdější přeprava zásilek podléhá poštovnímu tajemství a počty přepravovaných zásilek různými přepravními společnostmi jsou obrovské.

Taktéž bylo v práci popsáno, jaké výrobci realizují kroky, aby své výrobky ochránili před paděláním či zneužitím. Jedním z nejdůležitějších kroků je registrace či zápis předmětu duševního vlastnictví u Úřadu Průmyslového vlastnictví, tím získá vlastník zákonnou ochranu pro tuzemský trh. Dále pak u úřadu EUIPO, kde je ochrana rozšířena na všechny členské státy EU. Další kroky provádí výrobci již ve výrobě a jsou později jedním z prvků znesnadňujících padělání, případně napomáhají v následném odhalení padělků. I přes všechna tato opatření CS každý rok zadrží velké množství padělků. V budoucnu by se však výrobci měli snažit více tuto problematiku propagovat např. na sociálních sítích a obeznámit veřejnost, jak padělky najít, jak je důležité proti nim bojovat. Veřejnost by měla být motivována ze strany výrobců, jak zjistit, že se jedná o padělek, a zejména informovat, jak mohou být tyto padělky nebezpečné pro lidské zdraví i životní prostředí.

Lze taktéž doporučit větší propagaci ze strany samotných institucí a organizací působících jak na tuzemské úrovni, tak evropské. Jednou z možností je i větší osvěta

ohledně této problematiky ve školství, a to již na základní či středoškolské úrovni. Posluchačům musí být zřejmé, že předměty duševního vlastnictví i přesto, že se nedají fyzicky uchopit, mají mnohdy vyšší hodnotu nežli výrobky hmotného charakteru a jsou výsledkem soustavné a usilovné práce jedince či kolektivu a jejich zcizení nese stejné právní následky jako krádež statků hmotných.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

BOHÁČEK, Martin a Ladislav JAKL. *Právo duševního vlastnictví*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0463-4.

DOBIÁŠ, Ivan. *Vádemékum komercializace poznatků výzkumu a vývoje*. Praha: Czech Knolidge Transfer Office při Inženýrské akademii České republiky, 2008. ISBN 978-80-254-3305-8.

CHUDÝ Andrej, LICHNEROVÁ Lucia a ŠUŠOL Jaroslav. *Úvod do autorského práva pre informačné štúdiá*. Bratislava: STIMUL, 2011. ISBN 978-80-8127-029-1

JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.

KNAPPOVÁ, Marta a Jiří ŠVESTKA. *Občanské právo hmotné*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2002. ISBN 80-86395-44-8.

MALÝ, Josef. *Oceňování průmyslového vlastnictví: nové přístupy*. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 8071794643.

SUCHÝ, Václav. *Nehmotné statky a průmyslová práva: jejich ochrana, oceňování a komerční využití*. Praha: Technologické centrum Akademie věd ČR, 2010. ISBN 978-80-7419-037-7.

7.2 Internetové zdroje

NALUS - databáze rozhodnutí Ústavního soudu. Object moved [online]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-69-06_0

[online]. Copyright © [cit. 10.11.2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELLAR:6fc44dd2-3e99-47a3-b97a-01b3999dfde7&from=IT>

WIPO Lex. WIPO Lex [online]. Dostupné z: <https://wipolex.wipo.int/en/text/283854>

[online]. Dostupné z: https://www.ceskapozice.lidovky.cz/tema/padelky-velky-byznys-proti-nemuz-lze-bojovat-jen-tezko.A180202_103917_pozice-tema_houd

Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví zveřejnil nové zprávy týkající se porušování práv duševního vlastnictví - mkcr.cz. Ministerstvo kultury České republiky [online]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/urad-evropske-unie-pro-dusevni-vlastnictvi-zverejnil-nove-zpravy-tykajici-se-porusovani-prav-dusevniho-vlastnictvi-2355.html>

Úřad průmyslového vlastnictví [online]. Copyright © [cit. 11.11.2022]. Dostupné z: https://www.upv.gov.cz/files/uploads/PDF_Dokumenty/rocenky/Vyrocní_zpráva_2021.pdf

[online]. Dostupné z: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-03-16/iphone-charger-blows-up-it-may-be-a-fake-sold-on-instagram>

[online]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/technika/prvni-patentovy-zakon-slavi-vyroci.A120319_133716_tec_technika_mla

Celníci v boji s padělkami nepolevují | Celní správa ČR . *Document Moved* [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-ustecky-kraj/tiskove-zpravy/2021/Stranky/Celn%C3%ADci-v-boji-s-pad%C4%9Blky-nepolevuj%C3%AD.aspx>

Informace o činnosti Meziresortní komise pro potírání nelegálního jednání proti právům k duševnímu vlastnictví | MPO. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Copyright © Copyright 2005 [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument7752.html>

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) | MPO. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Copyright © Copyright 2005 [cit. 22.11.2022]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument20974.html>

Zpráva o stavu porušování práv duševního vlastnictví z roku 2020 | EUIPO. *Úřad Evropské unie pro duševního vlastnictví* [online]. Dostupné z: https://euipo.europa.eu/tunnelweb/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2020_Status_Report_on_IPR_infringement/2020_Status_Report_on_IPR_infringement_exec_cs.pdf

Apple updates its Made-for-iPhone (MFi) branding for accessory makers - 9to5Mac. *9to5Mac - Apple News & Mac Rumors Breaking All Day* [online]. Dostupné z: <https://9to5mac.com/2018/03/10/apple-updates-made-for-iphone-mfi-logo/>

7.3 Legislativní zdroje

zákon č. 218/1926 Sb., zákon o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském)

zákon č. 115/1953 Sb., zákon o právu autorském (autorský zákon)

zákon č. 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen autorský zákon)

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 478/1992, § 12 odst. 1 Sb., o užitných vzorech

zákon č. 441/2003 Sb., zákon o ochranných známkách

zákon č. 207/2000 Sb., zákon o ochraně průmyslových vzorů

zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

zákon č. 255/2012 Sb., zákon o kontrole (kontrolní řád)

zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

zákon č. 355/2014 Sb., zákon o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví

zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

zákon č. 478/1992 Sb., zákon o užitných vzorech

zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim